

FOOD

NATURE

HISTORY

ADVENTURE

trails

NORTH
MACEDONIA

ХРАНА

ПРИРОДА

ИСТОРИЈА

SAY YES
TO NEW ADVENTURES

КАЖИ ДА НА НОВИ АВАНТУРИ

FIND OUT MORE AT
www.adventuretrails.mk

ПОБЕЌЕ НА
www.adventuretrails.mk

This project was funded in part through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the implementers/authors and do not necessarily reflect those of the U.S. Government.

** The photographs and the text used in this brochure were produced within the framework of the project "Capacity and Innovation of Tourism Services for Sustainable Local Economic Development" funded by LRCP and EU.*

Овој проект е делумно поддржан од Амбасадата на САД. Мислењата, откријата и заклучоците или препораките изнесени овде се на имплементаторите и не ги одразуваат оние на Владата на САД.

**Фотографиите и текстот употребени во оваа брошура се продуцирани во рамки на проектот „Капацитет и иновација на туристичките услуги за одржлив локален економски развој“ финансиран од ПЛРК и ЕУ.*

CONTENTS

1. Krushevo heritage
2. The Wine Road: Tikvesh Lake, Family Winery, Polog Monastery

13

3. The Story of the Bogomils and Babuna Waterfall
4. The Heart of the Reka Region: Bitushe, Lokuv Lake and Duf Waterfall
5. Home of the Otters: Belchishko Blato
6. Hiking in Shara
7. Icy stroll: Vevchani and Vevchani Lake
8. The Most Beautiful View of Ohrid Lake
9. The Taste of Nature: Galichnik, Janche and the Bigorski Monastery "St. John the Baptist"

24

10. Mariovo: Life a Century Ago – Gradeshnica, Staravina and Zovikj
11. Mystery and History: Zrze, Peshna and Devini Kuli
12. The Two Mijak Pearls: Lazaropole, Gari

60

СОДРЖИНА

ХРАНА

1. Крушевско наследство
2. Патот на виното: Тиквешко езеро, семејна винарија, манастир Полог

13

ПРИРОДА

3. Приказната за Богомилите и водопад Бабуна
4. Срцето на регион Река: Битуше, езеро Локув и водопад Дуф
5. Дом на видрите: Белчишко блато
6. Планинарене по Шара
7. Ледена прошетка: Вевчани и Вевчанско езеро
8. Најубавиот поглед кон Охридско езеро
9. Вкусот на природата: Галичник, Јанче и Манастир Св. Јован Бигорски

24

ИСТОРИЈА

10. Мариово: Живот пред еден век- Градешница, Старавина и Зовик
11. Мистерија и историја: Зрзе, Пешна и Девини Кули
12. Двата мијачки бисери: Лазарополе и Гари

60

FOOD

ХРАНА

Krushevo heritage

"Krushevo Heritage" will introduce you to the most hidden secrets of Krushevo. This tour will assure you that you knew very little of this city, which is abundant with heritage and rich tradition.

The first church you shall visit on this tour is the "St. Nicholas" church. It is recognizable for its bell tower and clock tower, restored in 1904. It is the oldest tower of that type, which has two functions. The outstanding location of the church and the proximity of the bazaar – the epicentre of commerce and crafts, resulted into adaptation of the bell tower and the clock-tower. A rare architectural item. Those in the churches in Berovo and Gevgelija are more recent; however, it is obvious that the one in Krushevo is singled out because of its beauty. The position of the clock on the highest tower provides visibility from each side of the city. Those not suffering from acrophobia can climb and experience the unique view of the city. Winding of the clock is particularly interesting. The guides will show you the only icons that survived the restless 1903. Unfortunately, the church iconostasis, last work of the amazing Mijak painter Petre Filipovski – Garkata, has fully burnt. Only the

comparison with the works of the painter in the Church of the Ascension of Jesus in Skopje and in the Bigorski Monastery "St. John the Baptist" can recapture the greatness of the forever-lost work. Did you know that this church keeps part of the relics of St. Clement of Ohrid?

A visit to the Nikola Martinoski Gallery is a unique way to get acquainted with the character and work of one of the most prominent Macedonian contemporary painters. Some of the most famous works of this luminary are: "Self-portrait", "Mother and Child", "Two girls", "Nurse", "Child with a Cigar", "Donka", "Wedding in Krushevo", "Mother", etc.... The museum also exhibits beautiful representations of typical Vlach and Macedonian folk costumes. The Krushevo XIX century room shall take you two centuries back. You will be delighted by the modest setting full of warmth and serenity.

The next church "St. John", is located at about a hundred metres. It

Крушевско наследство

„Крушевско наследство“ ќе ве запознае со најскриените тајни на Крушево. Тура по која ќе се уверите дека сте знаеле премалку за овој град, кој избилува со наследство и со богата традиција.

Првата црква што ќе ја посетите на оваа тура е црквата „Свети Никола“. Препознатлива е камбанарија и саат-кула, обновена во 1904 година. Најстарата кула од тој тип, која има две функции. Одличната лоцираност на црквата и близината на чаршијата - епицентарот на трговијата и на занаетчиството, довела до адаптирање на камбанаријата и во саат-кула. Редок архитектонски примерок. Понови се тие во црквите во Берово и во Гевгелија, но очигледно е дека крушевската се издвојува по својата убавина. Поставеноста на часовникот на највисоката кула овозможува видливост од секоја страна на градот. Тие што немаат фобија од висина може да се качат и да го доживеат единствениот поглед кон градот. Навивањето на часовникот е посебно интересно. Водичите ќе ви ги посочат единствените икони што успеале да ја преживеат немирната 1903 година. За жал, иконостасот во

црквата, последното дело на маестралниот мијачки зограф Петре Филиповски - Гарката, е изгорен во целост. Само споредбата со делата на Зографот во црквата „Св. Спас“ во Скопје, во „Свети Одличната лоцираност на итн. може да ја долови величината на делото, кое е засекогаш изгубено. Дали знаете дека во оваа црква се чуваат и дел од моштите на св Климент Охридски?

Посетата на Галеријата на Никола Мартиноски е уникатен начин на запознавање со ликот и со делото на еден од најистакнатите македонски современи сликари. Меѓу најпознатите дела на овој великан се издвојуваат „Автопортрет“, „Мајка со дете“, „Две девојчиња“, „Доилка“, „Дете со цигара“, „Донка“, „Свадба во Крушево“, „Мајка“ итн... Во музејот се изложени и прекрасни примероци од типична влашка и македонска народна носија. Крушевската одаја од XIX век ќе ве врати две столетија назад.

is known as the Vlach church. The church narthex displays fragments of the fresco from the "St. Athanasius" church in the village of Lokveni from 1627. On the upper floor, hidden from the eyes of the public, you will be able to see the gallery of icons and the complete toolkit of Konstantin the Painter from Krushevo. Learn the secrets of painter craftsmanship. The original toolkit represents a true rarity for the entire Balkans. You shall also see the painters' manual with drawings from 1802. Discover the secrets of the famous iconographers and go back in time, at least for a moment. The most famous icon in the gallery is "Holy Mother with Christ" from 1830. Compare this icon with the painting "Mother with child" by Nikola Martinoski, native of Krushevo. The iconostasis is a true masterpiece, created with love for full four years, according to the sayings of the local population, and is higher than the one in the Bigorski Monastery. Work of art of the wood carver Nestor Aleksiev Mircheski. Pay special attention to the presentations of the Last Supper and of the Caiaphas Trial of Christ. You should not disregard the beautiful clocks in each of the churches, all gifts from famous Krushevo families,

most of them older than a century.

Our guides will also show you some of the city fountains (the famous Busha fountain).

Have you ever visited a traditional Krushevo house?

The Krushevo House represents a specific symbiosis of Vlach and Mijak art in terms of building. One of the rare descriptions of the Krushevo architecture can be found in the memories of Nikola Kirov – Majski. The houses of Neshkovci, Fundovci, Tahovci and others, were of the more recent type. Significant portion of the houses was bombarded and destroyed during the uprising suppression.

Fortunately, the house of Neshkovci was not destroyed during the uprising; this tour offers a visit of this house. It is known as "House of the pashas", mentioned in the records of Nikola Kirov – Majski. Grandma Sevastula's family, short form Sika, owner of the house, bought it from Neshkovci, of whom she says were very rich. The house is rather impressive, even at first sight, with the small old wooden gate, hiding the grandiose preserved yellow beauty, with numerous wooden windows in the Vlach

Скромниот амбиент полн со топлина и со мир ќе ве одушеви.

На стотина метри се наоѓа и следната црква, „Свети Јован“. Позната како влашка црква. Во нартексот на црква се изложени фрагменти од фрескоживописот од црквата „Св Атанасиј“ во село Локвени од 1627 година. На горниот кат, каде е скриена од очите на јавноста, ќе ја видите галеријата на икони и целиот алат за работа на Константин Зографот од Крушево. Слушнете ги тајните за зографскиот занает. Оригиналниот прибор за работа е вистинска реткост за целиот Балкан. Ќе го погледнете и зографскиот прирачник со цртежи од 1802 година. Откријте ги тајните на славните иконописци и барем за момент вратете се во минатото. Најпознатата икона во галеријата е „Св. Богородица со Христа“ од 1830 година. Споредете ја оваа икона со сликата „Мајка со дете“ од крушевчанаецот Никола Мартиноски. Иконостасот е вистинско ремек-дело, работено со огромна љубов цели четири години, по кажување на локалното население повисок и од тој во Бигорскиот манастир. Маестрално дело на копаничарот Нестор Алексиев Мирчески.

Посебно забележете ги претставите на Тајната вечера и на Судењето на Христа пред Кајафа. Не изоставајте ги и прекрасните часовници сместени во секоја од црквите, сите подароци од видните крушевски фамилии, а голем дел од нив постари од еден век. По пат нашите водичи ќе ви ги покажат и дел од градските маалски чешми (познатата чешма Буша).

Дали некогаш сте биле во традиционална крушевска куќа?

Крушевската куќа е специфична симбиоза на влашката и на мијачката уметност во градењето. Еден од ретките описи на крушевската архитектура ќе пронајдете во спомените од Никола Киров – Мајски. Од понов тип биле куќите на Нешковци, Фундовци, Таховци и други. Значителен дел од куќите биле бомбардирани и уништени за време на задушувањето на востанието.

За среќа, куќата на Нешковци не била уништена за време на востанието и оваа тура нуди посета токму на оваа куќа. Позната е како Куќата на пашите, спомената токму и во записите на Никола Киров – Мајски. Семејството на баба Севастула, скратено

architecture style. Similar to the Vlach church "St. John" in Krushevo, this house was also built with hot lime, making it rather solid.

The ground floor has flooring of big stone plates, where food used to be cooked, and where the cellars have been located. Wooden stairs take you to the floor where the dining areas used to be located, while the bedrooms were at the top floor. The craftsmen of that period were skilled in terms of using each space for storage purposes; therefore, going from one floor to another, you will be able to see the wooden cabinets and closets for clothes. Rooms are rather spacious, with height of about 3.7 metres.

You will be amazed with the preserved authentic arrangement with old furniture and the unusual ceilings, created as

precisely as the finest lace. The hospitable housewives, dressed in old-town traditional clothes, will catapult you back in time. A rich table with traditional Krushevo and Vlach dishes such as qurabiya, laptuka, doughnuts, garlic bread with sour milk and sheep cheese, lokum, homemade pastry, coffee, water, will be waiting for you. All served in a unique urban Vlach setting.

In addition, you will have the opportunity to learn of the kneading secrets, conveyed by the most skilled Krushevo women; you will be able to assure yourself in their skills. You will learn of the intended use of the rolling-pin and the tarun (board), and you will be amazed to learn that the most important secret

"ingredient" of the delicious baked dishes is, in fact, not an ingredient, but the making of a cross with the hand on the flour before

starting the kneading.

The old Vlach saying that a family in winter only requires three things: firewood, flour and cheeses, is confirmed to be correct. You will also see the knitted works, works of art of these skilled women. Following the visit to the house of Neshkovci, we shall visit the foundry and the Ilinden monument (Makedonium). Actual representations of the insubordination and of the sacrifice for freedom of the Krushevo people, whereas the Makedonium is perhaps our most significant artistic-architectural work. On our way back to the city, you will also be introduced to cooperage. One of the oldest crafts surviving in only a few cities in Macedonia.

The tour will end with lunch accompanied with traditional Vlach music and an amazing panoramic view of the city.

Сика, сопственичка на куќата, ја купило од Нешковци, за кои вели дека биле многу богати. Куќата импресионира уште на прв поглед со стара мала дрвена порта, која зад себе ја крие грандиозната зачувана убавица во жолта боја со многубројни дрвени прозорци во стилот на влашката архитектура. Како и влашката црква „Св. Јован“ во Крушево, така и оваа куќа била сидана со врел вар што ја прави многу цврста.

Приземјето има под од големи камени плочи, каде што порано се приготвувала храната, а тука се наоѓале и визбите. Дрвени скали ве водат кон катот, каде што порано биле трпезариите, а најгоре спалните. Тогашните мајстори вешто го користеле секој простор за складирање, па преминувајќи од кат на кат ќе ги забележите

дрвените долапи и мусандрите за алишта. Просториите се многу пространи, со височина од 3,7 метри.

Ќе ве одушеви зачуваното автентично уредување со стар мебел и необичните тавани, толку прецизно изработени како најфина тантела. Гостопримливите домаќинки облечени во стара градска традиционална облека ќе ве катапултираат назад во времето. Таму ќе ве чека и богато распослана трпеза со традиционални крушевски и влашки јадења како гурабии, лапука, крофни, питулици со лук и со кисело млеко и овчо сирење, локум, домашно приготвено слатко, кафе, вода. Сето тоа послужено во уникатен градски влашки амбиент.

Освен тоа ќе имате можност да ги чуete и тајните на месењето,

пренесени од највештите крушевски жени во чиишто мајстории сами ќе се уверите. Ќе научите за што служат сукалото и тарунот, а ќе се зачудите што најважната тајна „состојка“ на превкусните месени работи не е всушност состојка, туку правењето крст со раката на брашното пред да го почнете месењето. Старата влашка мисла дека за едно семејство во зима се потребни само три работи, дрва за огрев, брашно и сирење, се потврдува како точна. Ќе ги погледнете и плетените работи, мајсторските дела на овие вешти жени.

По посетата на куќата на Нешковци, следува посетата на леарницата и на споменикот Илинден (Македониум). Правите репрезенти на непокорноста и на жртвата за слобода на крушевчани, а Македониумот, можеби, и нашето најзначајно уметничко-архитектонско дело. На враќање кон градот ќе се запознаете и со бочварството. Еден од најстарите занаети што живеат само уште во неколку градови во Македонија.

На крај турата завршува со ручек со традиционална влашка музика со прекрасен панорамски поглед кон градот.

The wine road

TIKVESH LAKE, FAMILY WINERY, POLOG MONASTERY

The wine road is a tour that will reveal to you the most well-kept secrets of the Tikvesh region.

The tour intended for visitors of all ages gives access to the most mysterious and most distant beauties of the region. The “Pearls of Tikvesh” tour is an ideal combination of a visit to the lake, transport by a speedboat to one of the most difficult-to-reach monasteries in the country, then a visit to a family-owned winery, to the Monastery of Saint Nikolas and a lunch at the site called Moklishte.

If Debar Lake, Globochica, Kalimanci are easily accessible and there are roads taking you to their shores, that is not the case with Tikvesh Lake. Nested deeply into the isolated Mariovo region, the lake unveils itself only to those who want to explore. If you want to get a sense of how deep the canyon of Crna River is, think of the fact that Tikvesh Lake is deeper than Prespa Lake.

Starting from the so-called Resava Bay, the speedboat will take you 13 kilometres to the south, passing by the old town of Tikvesh. From the fortress, known today as Gradishte island, only small parts of the walls remain. After about

half an hour, you will arrive at the Monastery dedicated to Saint George. The Monastery is also known as the Polog Monaster named after the village of Poloshko, which was fully inundated by the creation of Tikvesh Lake. Before the lake was created, the Monastery was located above the picturesque canyon of Crna River. Today, the only way to get to the Monastery is by water. You will see the frescoes “Dormition of the Holy Mother of God”, “Mounting of the Cross”, “Saint George the Victorious”, “Jovan Dragushin”, the founder Marija and Tsar Dushan, but also the rare indigenous tree called “Naked Man”. Is this church the mausoleum of Jovan Dragushin, whose skeleton has been unearthed in the church, what is its connection to Mount Athos, how the faces of the ktitors (founders) have been revealed, what are the mysterious frescos, and what wonders are associated with the visits to this Monastery? All of these questions will be answered during your visit. You will also hear the legend of

Патот на виното

ТИКВЕШКО ЕЗЕРО, СЕМЕЈНА ВИНАРИЈА,
МАНАСТИР ПОЛОГ

*Патот на виното
е тура што
ви ги открива
скриените тајни на
Тиквешкиот регион.*

Турата намената за сите возрасти ги прави достапни најмистериозните и најдалечни убавини на регионот. Турата бисерите на Тиквеш идеално комбинира посета на езеро, превоз со глiser до еден од најтешко пристапните манастири во државата, пауза со посета на семејна винарска визба, манастирот „Св. Никола“ и ручек во Моклиште.

Ако Дебарско Езеро, Глобочица, Калиманци се лесно пристапни и патот води речиси постојано по нивниот брег, тоа не важи за Тиквешко Езеро. Скриено длабоко кон изолираното Мариово, езерото е достапно само за лицата што сакаат да истражуваат. За тоа колку бил длабок кањонот на Црна Река зборува и фактот што езерото има длабочина поголема од Преспанско Езеро.

Почнувајќи од т.н. Ресавски Залив, глiserот вози 13 километри јужно поминувајќи покрај стариот град Тиквеш. Од крепоста, која денес е позната како остров Градиште, се зачувани мали сидини.

По околу половина час се пристигнува до манастирот посветен на св. Ѓорѓи. Манастирот е познат и како Полошки манастир, а името го добил по селото Полошко, целосно потопено со создавањето на Тиквешко Езеро. Пред изградбата на езерото манастирот бил над живописниот кањон на Црна Река. Денес единствениот пристап до манастирот е по воден пат. Ќе ги погледнете фреските „Успение на пресвета Богородица“, „Качување на крстот“, „Св. Ѓорѓи Победоносец“, „Јован Драгушин“, ктиторката Марија и цар Душан, но и реткото автохтоно дрво „Гол човек“. Дали е тоа црквата мавзолеј на Јован Драгушин, чиј е скелетот откриен во црквата, која е врската на манастирот со Света Гора, како се откриени ликовите на ктиторите, кои се мистериозните фрески и какви чуда се поврзуваат со посетата на овој манастир? Прашања на кои ќе добиете одговор при самата посета. Ќе ја чуете и легендата за локалитетот

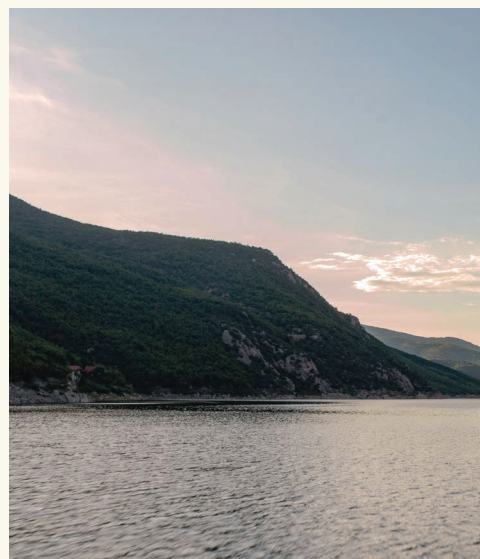
the site called Mominska Karpa (Maiden Rock). To defend their honour, three girls from the village of Galishte jumped off a cliff. To prevent anyone of them changing her mind, they had braided their hairs one to another. Even today, the massive rock instils fear, but also respect for the heroic deed. This Macedonian legend is only one of many in the Balkans, but you can also hear similar stories from the Black Sea all the way to the Ionian Sea. Among the most famous legends is that of the 40 girls in Bulgaria from the place called Porta, of the 40 virgins, 60 women from Preveza and the "Dance of Zalongo" etc.

Did you know that high above the lake, there are cave churches dating back to the 14th century, where monks have lived in solitude, dedicating their

lives to God? One of those precious, medieval gems is the place of our next break. The cave church dedicated to St. Lazarus, which is part of the Macedonian Mount Athos, is located in the site called Begnishki Zaliv.

Our next destination is a family-owned winery in Kavadarci. During the visit to the family-owned winery, you will learn why the Tikvesh terroir is so favourable for the cultivation of grape vines, how far back does wine production go and what is the most recognisable wine for this region. The visit also includes wine tasting in a relaxed atmosphere.

The tour ends with a visit to the site called Moklishte. The site is well named as Moklishte means a damp spot, because of the immediate vicinity of Vataška River. The Moklishte Monastery is dedicated to Saint

Nikolas and dates back to the 16th century. After the Polog Monastery became dilapidated at the beginning of the 18th century, the monks from that monastery moved to the Moklishte Monastery. Take notice of the old and new frescoes in the church. What is interesting is that Moklishko Lake is just a few kilometres away from there, a lake that is unique in the country because of the way it was formed, and you will learn the other interesting facts about this region from our guide. Moklishte is an attractive weekend getaway spot, where you can enjoy great food in several restaurants. You may also hear some wild fisherman stories related to Tikvesh Lake. Believe us, there are many. After the visit to the Moklishte Monastery, we will make a lunch break in the local restaurants.

Моминска Карпа. За да ја спасат својата чест, три девојки од село Галиште се фрлиле од карпата. За да не се премисли некоја, претходно ги врзале плетенките една со друга. И денес огромната карпа влева страв, но и почит за херојскиот чин. Македонската легенда е само една во низата балкански, па слични може да се слушнат од Црно Море, па сè до Јонско Море. Меѓу најпознатите легенди се таа за 40-те девојки во Бугарија од местото Порта на 40-те девици, 60-те жени во Превеза и „Танцот од Залонго“ и слично.

Дали знаете дека високо над езерото постојат пештерни цркви од 14 век во кои монасите живееле осаменички живот посветен на Бога? Токму еден таков средновековен бисер е местото за следната

пауза. Лоцирана во Бегнишкиот Залив се наоѓа пештерната црква посветена на св Лазар, дел од македонската Света Гора.

Следната дестинација е семејна винарска визба во Кавадарци. Зошто тиквешките услови се посебни за одгледување винова лоза, од кога датира производството на вино, кое вино е најпрепознатливо за овој регион, ќе дознаете при посетата на семејната винарска визба. Посетата вклучува и дегустација на вино во отпуштена атмосфера.

Турата завршува со посета на локалитетот Моклиште. Локалитетот го оправдува своето име, кое значи влажно место, бидејќи во непосредна близина се наоѓа и Ваташка Река. Моклишкиот манастир што ќе го посетиме е посветен на свети Никола

и датира од крајот на 16 век. Откако Полошкиот манастир на почетокот на 18 век опустошил, монасите од тој манастир се преселиле во Моклишкиот манастир. Забележете ги старите и новите фрески во црквата. Интересно е што само неколку километри над тоа место се наоѓа Моклишко Езеро, езеро што е единствено во државата според начинот на кој е настанато, а што друго е интересно за овој крај ќе дознаете од нашиот водич. Моклиште е атрактивна викенд-локација каде што може да уживате во добра храна од неколкуте ресторани. Можеби ќе чуete и некоја чудна рибарска приказна поврзана со Тиквешко Езеро. Ги има многу. По посетата на Моклишкиот манастир следува пауза за ручек во локалните ресторани.

NATURE

ПРИРОДА

The taste of nature

GALICHNIK, JANCHE AND THE BIGORSKI MONASTERY "ST. JOHN THE BAPTIST"

The only paved road to the village of Galichnik takes you through Mavrovo National Park, wrapped all around Mavrovo Lake. Along the road, your eye will be caught by the monument of the fifty-two construction workers who lost their lives in the avalanche of 1956, during the construction of the Mavrovo hydropower system and the dam, and up there, you will be amazed by the breathtaking view of Mavrovo Lake, Toni Voda karst field, Medenica peak... You will find out more about one of Macedonia's construction wonders, which is made of more than 130 kilometres long pipelines. The water that is collected from an area of over 500 square kilometres ends up in Mavrovo Lake, but before reaching its final destination, it is used for the production of electricity. This system, known as Sharski Vodi (Shara Waters), is used for electricity production in HPPs "Vrutok", "Raven" and "Vrben". At some 2.5 kilometres before the ski-

Galichnik – the cradle of the entire Macedonian beauty, natural wonders, one of a kind architecture, traditional costumes, music, customs...

Вкусот на природата

ГАЛИЧНИК, ЈАНЧЕ И МАНАСТИР "СВ. ЈОВАН БИГОРСКИ"

Галичник, македонскиот бисер е местото во кое е собрана цела македонска убост, природната убавина, специфичната архитектура, носија, музика, обичаи...

Единствениот асфалтиран пат до село Галичник води низ националниот парк Маврово, покрај самото Мавровско Езеро. По патот се впечатливи споменикот на педесет и двајцата градежни работници што го загубиле животот во снежната лавина во 1956 година при градењето на мавровскиот хидроенергетски систем, браната, а горе и прекрасниот поглед кон Мавровско Езеро, понорот Тони Вода, врвот Меденица... Ќе дознаете повеќе за

едно од градителските чуда на Македонија, кое го сочинуваат цевководи подолги од 130 километри. Водата што се собира од површина од повеќе од 500 квадратни километри завршува во Мавровско Езеро, а пред да го помине долгиот пат се користи за производство на електрична енергија. Овој систем, познат како Шарски води, се користи за производство на електрична енергија во ХС „Вруток“, „Равен“ и „Врбен“. На 2,5 километри пред скијачките терени патот скршнува на запад и се извишува по прекрасните падини на Бистра и оттука е потребно да се поминат уште 15 километри за да се пристигне во селото. Селото е сместено на природен чардак со југозападна диспозиција кон дебарскиот крај. Централно место во селото има црквата „Св. Петар и Павле“ во чијашто непосредна близина се наоѓа и амфитеатарот пред

area, the road twists to the west and soars towards the wonderful hillsides of Bistra Mountain. From there, it takes around 15 kilometres to reach the village.

The village is situated on a natural veranda overlooking the Debar region from the southwest. The church of Ss. Peter and Paul lies in the heart of the village, and in its immediate vicinity is the amphitheatre where some parts of the famous Galichka svadba (Galchnik Wedding) take place.

The Galichnik Wedding is organised every year on the Feast of Saints Peter and Paul and that is the best day to visit this region. The Galichnik Wedding is one of the most important events nurturing the Macedonian identity, by presenting to the young generations some of the forgotten customs, the beautiful Mijak

music and the inevitable zurla (zurna) and tapan (traditional drum), the best Macedonian traditional costumes and the most recognisable Macedonian oro (folk dance) called "Teshkoto". After each visit to this festival, the verses written by Blazhe Koneski are felt more intensely and more poignantly. A day before each wedding, near Galichnik, people are organizing cheese tasting, but also competitions in "pelivan" wrestling, competitions in fast sheep shearing, etc.

Galichnik is the birthplace of Makarija Frchkoski, Lazar Lichenoski, Partenij Zografski, Aleksandar Sarievski and of many other who left a significant mark in our history. One of the most important figures is Gjorgji Pulevski who, according to many, is the author of the first Macedonian Grammar, the "Slavic-Macedonian

кој се одржува дел од познатата манифестација Галичка свадба. Галичката свадба се одржува секоја година на Петровден и е најдобриот ден за посета на тој крај. Галичка свадба е еден од најбитните настани поврзани со негувањето на македонскиот идентитет, преку запознавање на новите генерации со заборавените адети, прекрасната музика на Мајовци и неизбежната зурла и тапанот, најдобрата македонска носија и најпрепознатливото македонско оро „Тешкото“. По секоја посета на оваа манифестација сè посилни се и потешки стиховите од Блаже Конески. Ден пред секоја свадба, во близина на Галичник се одржуваат и дегустации на сирења, но

и натпревари во борба на пеливани, натпревари во брзо стрижење овци и слично.

Галичник е родното место на Макарија Фрчкоски, Лазар Личеноски, Партениј Зографски, Александар Сариевски и на многу други личности што оставиле значителен белег во нашата историја. Посебно високо место зазема Ѓорѓи Пулевски, авторот на, според многумина, првата македонска граматика, „Славјанско-македонската општа историја“, „Тријазичникот“ (Речникот на македонски, албански и на турски) и еден од првите интелектуалци што бил поборник на идејата дека македонскиот јазик е посебен и дека македонскиот народ е со изградени разлики во однос на другите соседни народи. Оттука, сосема оправдано, сретсело стои голема статуа на Пулевски.

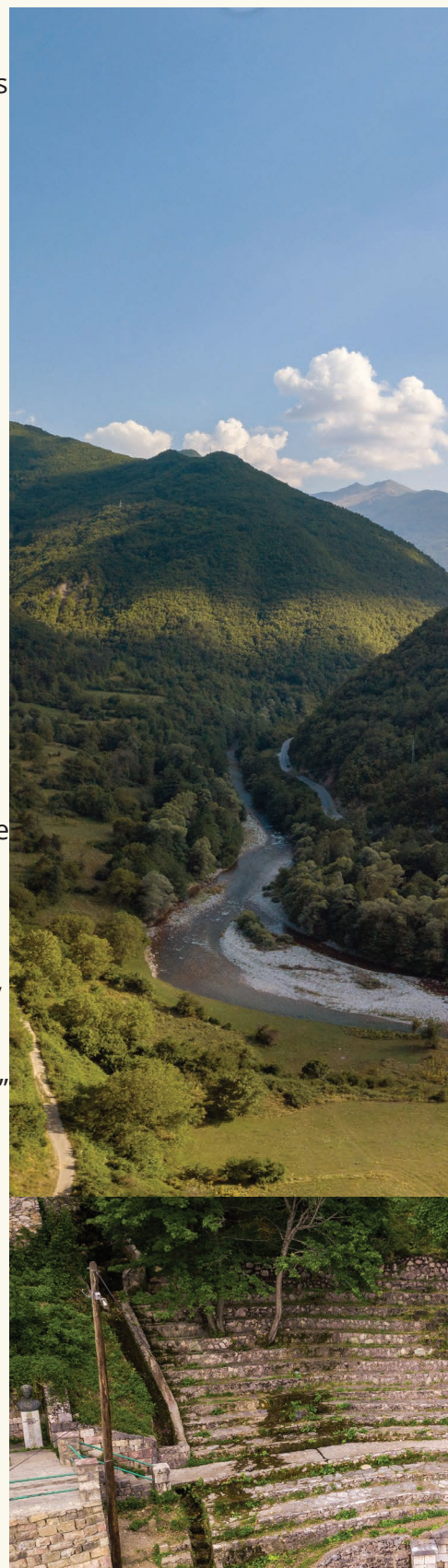
Можеби најдоброто место за одмор и за уживање во огромното пространство што се отвора пред Галичник е хотелот „Неда“, од каде што при ведро време погледот допира и до Дебарско Езеро. По кафе-паузата во хотел „Неда“ пеш се почнува со спуштање

General History”, the “Dictionary of Three Languages” (Dictionary of the Macedonian, Albanian and Turkish language), and one of the first intellectuals supporting the idea that the Macedonian language is a separate language and that the Macedonian people differs from all the other neighbouring people. Hence, quite rightly, a large statue of Pulevski has been erected in the middle of the village. Perhaps, the best place to rest and enjoy the vast space lying beneath Galichnik is the “Neda” Hotel, from where the Debar Lake is visible on a clear day. After the coffee break at the Neda Hotel, we descend towards the village of Janche on foot. The trail offers easy access and amazing view to one of the best landscapes in the National Park. The symbol of the National Park is the lynx, a shy animal, which unfortunately is on the brink of extinction.

After hiking (descending) for around two hours, we will arrive at the village of Janche. What makes this village unique is the well-preserved traditional architecture. The village is stretched on the left bank of Radika River, while the majority of the villages are located on the opposite riverbank.

After arriving in Janche, we will continue by a vehicle to the most famous Christian temple, the Bigorski Monastery “St. John the Baptist”, dating back to the XI century, and renewed in 1743. A particularly impressive piece in the monastery is the iconostasis made by Petre Filipov – Garkata from Gari over a period of six years, and you also must hear the legend of the icon of St. John the Baptist. The monastery also keeps the relics of St. John the Baptist, St. Clement of Ohrid, St. Anne and of other saints. Today, the Monastery has a completely new look and has been turned into one of the most beautiful Christian sanctuaries in the entire region. You can see how the monastery used to look and what changes it went through in the books “Bigorski Monastery St. John the Baptist - Photo Album” and “The Monasteries in Macedonia” by Georgi Trajchev from Prilep, issued some 90 years ago. Some of the photographs are displayed in the “House of the Mijaks”. After the tragedy in 2009, which is a painful memory to this very day, the Monastery has resurrected into a breathtaking temple. Lunch is planned in the “House of the Mijaks”.

кон село Јанче. Патеката овозможува пристап и поглед кон еден од најубавите предели во националниот парк. Парк, чијшто симбол е балканскиот рис, срамежливото животно, кое, за жал, се наоѓа на работ на истребување. По околу два часа пешачење (спуштање) се пристигнува до селото Јанче, а тоа што го прави атрактивно за посета е и зачуваната традиционална архитектура. Селото се наоѓа од левата страна на река Радика, додека доминантниот дел од селата се наоѓаат од спротивната страна. По пристигнувањето во Јанче се продолжува со возило до најпознатиот верски христијански храм, манастирот „Св. Јован Бигорски“ изграден во XI век, а возобновен во 1743 година. Во манастирот посебно импресивен е иконостасот работен од Петре Филипов - Гарката од Гари цели шест

години, а неодминлива е и легендата за иконата на Јован Крстител. Во манастирот се наоѓаат и моштите на св. Јован Крстител, св. Климент Охридски, св. Ана и други светители. Денес манастирот доби сосема нов лик и прерасна во едно од најубавите христијански светилишта во целиот регион. За тоа како изгледал манастирот и кои промени ги доживеал може да се види и во делата „Бигорски манастир ‘Св. Јован Претеча’ – фотоалбум“ и „Манастирите во Македонија“ од прилепчанаецот Георги Трајчев издадени пред околу 90 години. Дел од фотографиите се поставени во „Куќа на Мијаците“. По трагедијата во 2009 година, која остана како болно сеќавање, манастирот воскреснува во прекрасен храм. Ручекот е планиран во „Куќа на Мијаците“.

The story of the

Babuns, Bogomila, Babuna River... notions of the Azot area, witnessing the existence of the most interesting figures of the medieval past in our areas.

BOGOMILS AND BABUNA WATERFALL

The Azot area, located in the centre of the country, is not only famous for Solunska Glava and the natural beauties. The landscape hides the secrets of Bogomilism. Impressed by the "flaring sermons of those people", the Bogomils were the subject of interest of Kosta Apostolov Solev Racin, who wrote the following articles on the Bogomils: "Bogomils, short discussion of the Macedonian history" from 1939, "Country movement of the Bogomils in the Middle Ages" from 1939, and the "Dragovit Bogomils", published posthumously.

The Bogomils' doctrine is specific for rejecting the cross, communion, not believing that Jesus Christ was born to a common woman, disregarding of the icons, baptism, opposing luxury, non-recognition of the church order and of the feudalists... commitment to, and emphasizing of, the freedom of conscience and of humans, equality, and

social justice. Bogomilism shall spread not only throughout the Balkan Peninsula, but also to Italy, central Europe, and to Spain.

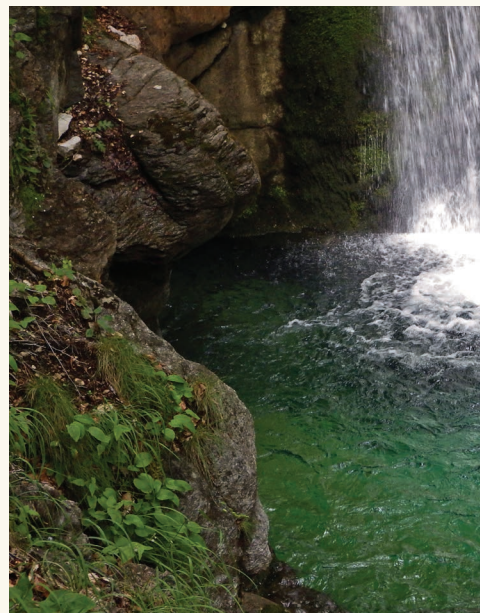
Bogomilism has grown from a religious opposing sect to a social-reformatory movement. Contrary to the official Christianity, which served and protected the feudal aristocracy in that period, Bogomilism emerged from the people and performed serious mobilization against feudal slavery; hence resulting into a cruel settlement. Racin indicated that Bogomilism has had a much more important influence in the Macedonian popular culture and folklore than the Orthodox Christianity.

One thing is certain; it is one of the most mystic periods which, unfortunately, has not been given the required attention.

The Bogomila tour takes you to the centre of Azot, uncovering the

most beautiful hidden landscapes.

In Bogomila, you will immediately notice the old Roman Bridge, operational for centuries, with an impressive arch over Babuna River. The memorial house of Petar Pop Arsov, one of the founders of the Macedonian revolutionary organization, can be found in the vicinity. This region also includes Papradishte and Oreshe, Mijak islands in the middle of the region occupied by Brsjaci.

Приказната за

БОГОМИЛИТЕ И ВОДОПАД БАБУНА

Бабунци, Богомила, река Бабуна... називи во Азот, кои сведочат за една од најинтересните појави на средновековното минато на нашите простори.

Областа Азот, лоцирана во центарот на државата, не е позната само по Солунска Глава и по природните убавини. Пределот ги крие тајните на богомилството. Импресиониран од „пламените проповеди на таквија лугје“, богомилите ќе бидат предмет на интерес и на Коста Апостолов Солев Рацин, па за богомилите ќе ги остави и статиите „Богомилите, кратка расправа от историата македонска“

од 1939 година, „Селското реформаторско движење на богомилите во средниот век“ од 1939 година и „Драговитските богомили“, објавена постхумно.

Од учењето на богомилите треба да се издвои нивното непочитување на крстот, причеста, тврдењето дека Исус Христос е роден од обична жена, непочитувањето на иконите, непризнавањето на крштавањето, спротивставувањето на раскошот, непризнавањето на црковниот ред и феудалците... залагајќи се и нагласувајќи ја слободата на совеста и на човекот, еднаквоста, рамноправноста и социјалната правда. Богомилството ќе се рашири не само на Балканскиот Полуостров, туку и во Италија, централна Европа, па сè до Шпанија.

Од верска опозициска секта, богомилството прераснува во социјално-

движење. Спротивно на официјалното христијанство, кое во тој период е во функција и на заштита на феудалната аристократија, богомилството ќе никне од народот и ќе изврши сериозна мобилизација против феудалното поробување, па затоа и пресметката ќе биде сурова. Рацин нагласува дека богомилството одиграло и многу позначајно влијание во македонската народна култура и народен фолклор, отколку православието. Едно е сигурно, тоа е еден од најмистичните периоди на кој, за жал, не му е посветено потребното внимание.

Богомилската тура ве води во центарот на Азот и ги открива пред вас најубавите скриени предели.

Во Богомила веднаш ќе го забележите стариот римски мост, функционален неколку

The road to the Babuna River springs leads from the village of Nezhilovo. It takes three to four hours of walking to reach the spring with clean and very cold water. The walk takes you on a wide dirt road, which, after about six kilometres is followed by an exceptionally attractive narrow hiking trail. Crossing over several streams, the road is parallel to the river, reaching an altitude of 1,300 metres. From the starting point all the way to the springs, there is an altitude difference of about 600 metres.

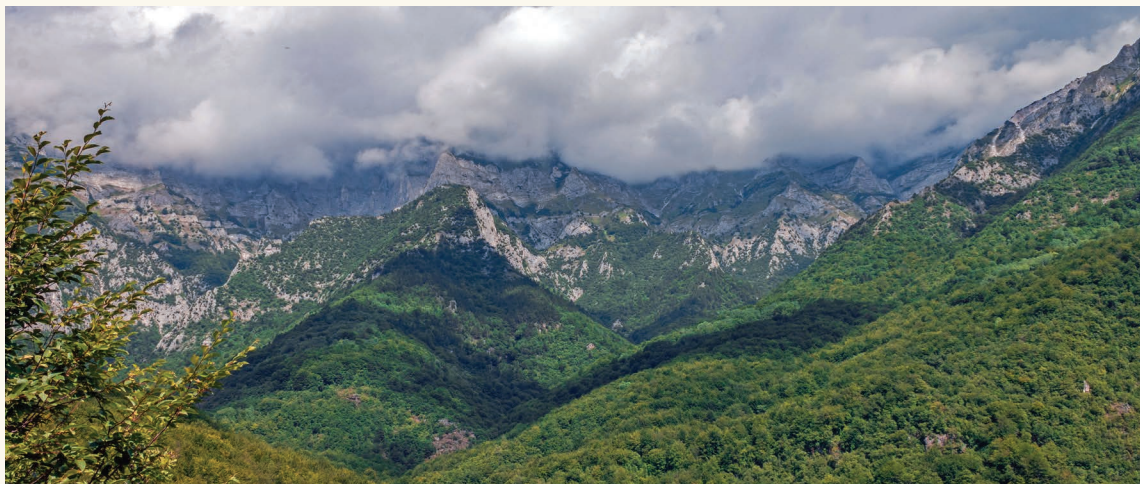
The well-marked trail leads to the heart of Mokra Mountain. Huge oak trees offer pleasant shades, and the view to Nezhilovi Steni (Rocks) is daunting. It has to

be taken into consideration that the trail is suitable for walking only during the summer and dry period. Movements in winter or rainy periods are rather risky due to the slippery rocks, and the slope that you move along. The most beautiful part of the trail is at about hundred metres under the springs. An amazing waterfall with height of about ten metres. Difference in temperature in the surrounding environment and near the waterfalls is instantly noticed. The bravest will enter the cold waters, but only for a few seconds. And the colour is particularly unusual. The greenish-blue colour makes the entire setting particularly magical. It seems unreal, as if it is part of a movie scene. This

mountain massif is rich in water, which is supported by the fact that the spring of the one of the most beautiful and shortest rivers in the country, Belica, is on the west side of the mountain, in the Poreche area. At about 65 kilometres, Babuna flows into Vardar. The mouth point is at several kilometres south of Veles. Right before the mouth point, waters pass through the Peshti gorge, known for the great number of caves with fossil remnants of mammals, and as a place where the bald eagle can still be found.

The big fishpond and restaurant in Nezhilovo is an ideal place for a hiking break, which is, in fact, the last stop of the Bogomila tour.

столетија, со импресивен лак над реката Бабуна. Во непосредна близина е и спомен-куќата на Петар Поп Арсов, еден од основоположниците на Македонската револуционерна организација. Во овој регион се и Папрадиште и Ореше, мијачките острови среде регион во кој живеат Брсјаци.

Патот до изворите на реката Бабуна води од село Нежилово. Потребни се од три до четири часа пешачење за да се пристигне до изворот од кој бликнува чиста и многу студена вода. Се оди по широк земјен пат, од кој по околу шест километри се дели исклучително атрактивна тесна планинарска патека. Преминувајќи ги неколкуте потоци, патот води паралелно со реката и се извија до висина од 1.300 метри надморска висина. Од почетната точка до изворите се совладува висинска

разлика од околу 600 метри.

Одлично маркираната патека води во срцето на Мокра Планина. Огромните букови дрвја даваат пријатна ладовина, а погледот кон Нежилови Стени е застрашувачки. Мора да се има предвид дека патеката е добра за движење само во летен и сув период. Движењето во зима или во влажен период е исклучително ризично со оглед на лизгавите камења, но и на стрмнината по која се движите. На стотина метри под изворите се отвора најубавиот дел од патеката. Прекрасен водопад висок десетина метри. Веднаш е забележлива разликата во температурата од околината и таа во непосредна близина на водопадот. Најхрабрите влегуваат во студените води, но задржувањето во водата може да биде само неколку секунди. А

бојата е посебно чудна. Зеленкавосината боја го прави целиот амбиент посебно волшебен. Изгледа нестварно, како дел од некоја филмска сцена. За тоа колку овој планински масив е богат со вода говори и фактот што од западната страна на планината, во областа Порече, извира една од најубавите, но и најкратки реки во државата, Белица. Бабуна на околу 65 километри се влива во Вардар. Вливот е на неколку километри јужно од Велес. Непосредно пред вливот водите поминуваат низ клисурата Пешти, познат по големиот број пештери со фосилните остатоци од цицачи и како место во кое сè уште може да се сретне белоглавиот орел.

Големиот рибник и ресторан во Нежилово е идеално место за пауза по планинарењето, а токму тоа е последната точка од оваа тура.

The heart of the Reka region

BITUSHE, LOKUV LAKE AND DUF WATERFALL

There are only a handful of places where on such a small space you will find the most diverse beauties of nature amassed together as in the Reka region.

The village of Bitushe can be reached by taking a narrow and steep mountain road, passing through Rostushe. Few kilometres from there, in the dense forest, is hidden the glacial lake called Lokuv. It is one of the lowest-lying glacial lakes in Macedonia, located at 1,580 m a.s.l. This is an interesting site for a one-day visit, but also for camping and enjoying the amazing nature around. It is a true challenge for all nature aficionados.

The hiking trail starts at the church of "Ss. Cyril and Methodius", Skete of the Bigorski Monastery. The construction of the Skete began on 31 May 2014. The church was to be dedicated to the holy Apostles and Teachers of All Slavs, the brothers Cyril and Methodius of Thessalonica, and it was meant to function as a summer school for religious education of Macedonian youth.

Undoubtedly, the massive rocks overlooking Krchin will take your breath away. An interesting fact is that the ruins of an old church can be found precisely

there. Another fun fact is that the entry of that old church is on Albanian territory, and the altar lies on Macedonian territory. According to the accounts of the monks, until around eighty years ago, many believers would climb up the Krchin Mountain from both sides each year to celebrate jointly the big Christian holiday of the Feast of the Transfiguration at the peak, 2,341 meters above sea level. As of 2016, on the initiative of the brotherhood from the Bigorski Monastery "St. John the Baptist", the old tradition of visiting the church is reviving.

Unlike the trail to Krchin, the hiking trail leading to

Срцето на регион Река

Ретки се местата каде што на толку мал простор се концентрирани наТразлични природни убавини како што е случајот со Реканскиот предел.

БИТУШЕ, ЕЗЕРО ЛОКУВ И ВОДОПАД ДУФ

До селото Битуше се пристигнува по тесен и стрмен планински пат минувајќи низ Ростуше. А на неколку километри оттука низ густата шума се наоѓа и глацијалното езеро Локув. Тоа е едно од најниските леднички езера во Македонија, лоцирано на 1.580 м.н.в. Интересен простор за еднедневна посета, но и за кампување и за уживање во прекрасната природа. Вистински предизвик за вљубениците во природните убавини. Патеката почнува од храмот „Св. Кирил и Методиј“, скит на Бигорскиот манастир. Изградбата на скитот

почна на 31 мај 2014 година, а планирано е овој храм посветен на светите сесловенски првоучители и покрстителите, солунските браќа Кирил и Методиј, да функционира и како летна школа за веронаука на млади во Македонија. Погледот недвојбено ќе ви застане и на огромните карпи горе кон Крчин. Како куриозитет, токму во тој правец се наоѓаат остатоците од некогашна црква. Интересно е што влезот од некогашната црква се наоѓа на албанска територија, додека олтарот е на македонска страна. Според кажувањата на монасите, големиот христијански празник Преображение Христово до пред осумдесетина години секоја година се одбележувал со искачување на голем број верници од двете страни на планината Крчин и со заедничко чествување на врвот, на 2.341 м.н.в. Од 2016 година на иницијатива на братството од манастирот „Св. Јован Бигорски“ повторно се враќа

the glacial lake is not as steep and is much easier to climb. Lokuv, the final hiking destination, is the most famous of all glacial lakes on Deshat Mountain. While walking through the beech forest, your attention will continuously be riveted on the surrounding mountains and the peaks dominating the sky. Velivar peak is above the lake.

After returning to the starting point, the "Ss. Cyril and Methodius" church, the bus will take you to the village of Rostushe. Near the village of Rostushe, at the very entry to the village, you will also find the beginning of the trail that leads to one of the most beautiful waterfalls in the country. At the beginning of the trail, you will also see, perhaps, the oldest mosque in this region. Duf Waterfall is 28 meters high, and it can be reached by an over a kilometre-long marked hiking trail. The trail will take you along the Rostushka River. Prepare to be amazed by the depth of the canyon, but also by the great temperature difference, especially in summer, when the difference is dramatic. The canyon ends in a massive rock split above in two and forming an opening through which water is gushing in a majestic and powerful sight. The trail is well-marked and easy for hiking, and immediately

before we arrive at the waterfall, there is an observation site. At some parts of the trail, you can see the breathtaking Bigorski Monastery, and many will perhaps be able to see it from this perspective for the first time.

At the end, we have also planned a visit to the Bigorski Monastery and to the House of the Mijaks, a restaurant and a living museum of the entire region. One thing is for sure, after the hiking tour and the day well spent, you will certainly recognise all the places from the opposite side of the mountain across Radika River, Rostushe, Duf Waterfall, Velebrdo, Trebishte, Bitushe and Lokuv Lake.

традицијата на посета на црквата.

Но, патеката кон глацијалното езеро е значително поблага и полесна од искачувањето на Крчин. Локув, крајната дестинација од ова планинарење, е најпознатото од дешатските леднички езера. Движејќи се низ буковата шума вниманието постојано го одвлекуваат соседните планини и доминантни врвови. Над езерото е врвот Веливар.

По враќањето на почетната точка, храмот „Св Кирил и Методиј“, со превоз се продолжува кон село Ростуше. Во близина на селото Ростуше на самиот влез во селото се наоѓа и почетокот на патеката што води до еден од најубавите водопади во државата. На почетокот на патеката се наоѓа и, можеби, најстарата џамија во тој регион. Водопадот Дуф е висок 28 метри,

а пристапот до него е по обележана пешачка патека во должина од нешто повеќе од еден километар. Движењето е по кањонот на Ростушка Река каде што посебно е впечатлива длабочината на кањонот, но и големата температурна разлика, посебно во летниот период, кога разликата е драстична. На крајот на кањонот се наоѓа карпа низ чијшто процеп горе како отвор истекува водата во импозантна и моќна глетка. Патеката е одлично обележана и лесна за движење, а непосредно пред да пристигнеме до водопадот има место за набљудување. На делови од патеката може да го забележите импозантниот Бигорски манастир, а многумина, можеби, за првпат ќе го видат од оваа перспектива.

На крај е планирана посета на Бигорскиот манастир и на „Куќа на Мијаците“, ресторан и вистински музеј на целиот регион. Едно е сигурно, по планинарската тура и одлично исполнетиот ден, сигурно ќе ги препознаете сите места од спротивната страна на планината преку реката Радика, Ростуше, водопадот Дуф, Велебрдо, Требиште, Битуше и езерото Локув.

Home of the Otters

BELCHISHKO BLATO

It is rather difficult for a person to get a sense of the geographic specifics of a particular region several million years ago. However, Sini Viroi, the small relict of the ancient Dessaret Lake, could, at least for a moment, remind us of Debarca's layout 5.3–1.8 million years ago.

Belchishta Wetland, or known as "Sini Viroi" (Blue Swirls) because of its blue waters, is one of the largest remaining wetlands in Macedonia, in addition to Katlanovo Wetlands, Studenchishko Wetlands, and others. Because of the fight against malaria, as well as due to the need for an increased agricultural production, most of the wetlands have been dried or drastically changed.

Belchishko Wetland is located at an altitude of 760 metres, in the foothills of the Ilinska Mountain, under its west arc Gaber. In the direction north and northeast from the Novo Selo village, towards the village of Belchishta, there are tens of karst springs in length of about two kilometres. Wetland areas cover about 50 hectares.

In addition, the wetlands are of particular interest due to the flooded alder

forests. The five-kilometre trail along the amazing swirls and water springs is ideal for recreational-tourist activities in nature. There are benches and observation points in the locality, which is excellent for recreational and relaxation purposes. You will also see Matica River, whose waters, debouching into Sateska River, with the manmade channel, end up in Lake Ohrid near the village of Misleshevo. These

Дом на видриците

БЕЛЧИШКО БЛАТО

Белчишко Блато или, според неговите сини води, познато и како Сини Вирој, е едно од најголемите преостанати блата во Македонија, покрај Катлановско Блато, Студенчишко Блато и други. Во борбата со маларијата, но и поради потребата од поголемо земјоделско производство, голем дел од блатата се исушени или драстично изменети. Белчишкото Блато се наоѓа на надморска височина од 760 метри, во подножјето на Илинска Планина, под нејзиниот западен разгранок Габер. На потегот северно и североисточно од село Ново Село, во правец кон село Белчишта, во должина од околу два километра извираат десетина карстни извори. Блатните површини опфаќаат околу 50 хектари.

Блатото е посебно интересно и поради поплавените евови шуми. Пет-километарската патека покрај преубавите

винови и изворчиња со вода е идеална за рекреативно-туристички активности во природа. Локалитетот е уреден со клупи и со места за набљудување и е одличен за одмор и за рекреација. Ќе ја погледнете и река Матица, чишто води по вливот во река Сатеска, по вештачкиот канал завршуваат во Охридско Езеро во близина на село Мислешево. Интересно е што во ова блато живее најмногубројната популација видри (*Lutra*) во Македонија, вклучена во категоријата глобално загрозени видови. Поплавеното подрачје е идеална средина за овој исклучително вешт пливач, кој се храни со риба, ракови, како и со жаби и со водни инсекти. Пределот долг период бил живеалиште и за биволот, кој ги сака реките и влажните низини. За жал, денес го нема, а ретки примероци има во село Дебреште, Прилепско. Само на некоја од куќите може да

Многу е тешко човек да добие слика за географските карактеристики на еден реон од пред неколку милиони години. Но, Сини Вирој, малиот реликт од далмешното Десаретско Езеро, може за момент да потсети за изгледот на Дебрина од пред 5,3–1,8 милиони години.

wetlands are also specific since they are home to the most abundant population of otters (*Lutra lutra*) in Macedonia, included in the category of globally threatened species. The flooded area represents an ideal environment for this exceptionally skilled swimmer feeding on fish, crustaceans, as well as on frogs and water insects. This landscape was, for an extended period, also a home for the buffalos, which prefer rivers and humid lowlands. Unfortunately, this animal can no longer be found, with only a few specimens remaining in the village of Debreshte, in the area of Prilep. Only the horns attached to some of the houses are a remembrance of the existence of this mighty animal, which was most often used for transport and ploughing.

According to the research, the wetlands are home to a number of bird species, among which the glossy ibis and the Eurasian bittern, but also five species of bats have been registered. There were flocks of ducks living in the wetlands in the past, which were often hunted by the local residents.

The tour will also allow you to get to know the old traditional music instruments. The most famous creator of traditional musical instruments, bagpipes and drums, is from the village of Belchishte. Here you can learn of the specific manner of their creation, and you will have the opportunity to hear the sound they produce. You shall also learn of the Macedonian folk costumes and old crafts.

забележите рогови како спомен за опстојувањето на ова моќно животно, кое најчесто се користело за транспорт и за орање. Според направените истражувања, во блатото живеат поголем број видови птици меѓу кои и сјајниот ибис и големиот воден бик, а се регистрирани и пет видови лилјаци. Во минатото во блатото живееле големи јата патки, кои често биле ловени од локалните жители.

Турата овозможува и запознавање со старите традиционални музички инструменти. Белчиште е селото од каде што е најпознатиот мајстор за изработка на традиционални музички инструменти, гајди и тапани. Тоа е местото во кое ќе научите за специфичниот начин на нивната изработка, но и изворно ќе го слушнете

нивниот звук. Ќе дознаете и за македонската народна носија и за старите занаети. Уникатна можност за запознавање со богатата македонска традиција.

По посетата на блатото и паузата во село Белчиште ќе биде посетен манастирот што доминира во Долна Дебарца. Изграден на плато, од него се протега прекрасна панорама. Над манастирот има густа дабова и габерова шума, а под него плодно поле. Тоа е единствениот манастир во државата што е посветен на сите светци. Лоциран во близина на селото Лешани, манастирот познат како „си свети“ нуди земен рај, уживање и душевен спокој.

Тезите за староста на старата манастирска црква се различни. Зачуваната стара црква од 1452 година е

A unique opportunity for getting acquainted with the rich Macedonian tradition.

Following the visit to the wetlands and the break in the village of Belchishte, the monastery in Dolna Debarca will be visited. Built on a plateau, an amazing panorama stretches from it. Dense oak and hornbeam forests can be found above the monastery, and a fruitful field under it. It is the only monastery in the country dedicated to all saints.

Located in the vicinity of the Leshani village, the monastery known as "All Saints" offers heaven on earth, enjoyment and spiritual serenity.

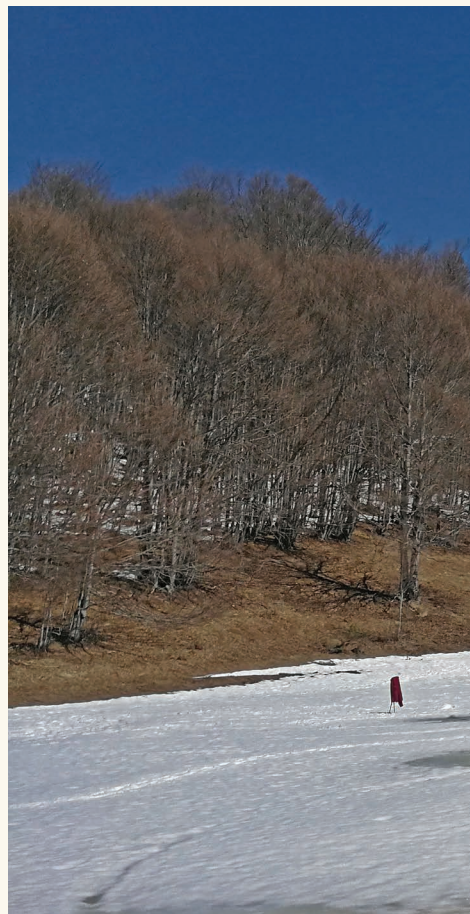
There are different theses regarding the age of the old monastery church.

The preserved old church from 1452 was built on the foundations of a much older temple, the age of which cannot be determined with certainty. Some assume that it dates back to the XIII century, whereas others believe that it dates back to the times of Tsar Samuel.

The new church of "All Saints" was built in the vicinity, at the beginning of the XX century, with impressive dimensions, with length of 18 metres and width and height of eight metres. It is worth to mention the miraculous "All Saints" icon, as well as the representations of

the "Kingdom of Heaven - Synaxis of All Saints", the only composition of the "Holy Mount Athos" in Macedonia, and others.

You will also learn more of the miracles of the monastery, healings, nativity miracles, as well as of the miracle witnessed by father Bartholomew on 22 December 2004. You will learn of the role of the monastery during the Ilinden period, misfortunes and burning in 1903, the role of the monastery during the First and Second World War, the priest Vasil Popangelov, and much more. In addition, you will hear of the legends regarding one of the most sung Macedonian folk heroes, native to this area, Kuzman Kapidan.

изградена на основите на многу постар храм, чијашто старост не може со сигурност да се утврди. Претпоставките, според едни, се дека датира од XIII век, според други дека е од времето на цар Самуил. Во близина, пак, е подигната новата црква „Сите светци“ изградена на почетокот на XX век со импресивни димензии, должина од 18 метри, ширина и висина од по осум метри. За нагласување се чудотворната икона „Сите светци“, но и претставите на „Царството небесно - собор на сите светци“, единствената

композиција во Македонија „Света Гора Атонска“ и други. Ќе дознаете повеќе и за чудата на манастирот, исцелувања, имање пород, но и за чудото, чијшто сведок бил отец Вартоломеј на 22 декември 2004 година. Која е улогата на манастирот во илинденскиот период, премрежињата и спалувањето во 1903 година, улогата на манастирот за време на Првата и на Втората светска војна, ликот на поп Васил Попангелов и многу друго. Ќе чуete и за легендите за еден од

најопеаните македонски народни херои, кој е родум од овој крај, Кузман Капидан.

Hiking in Shara

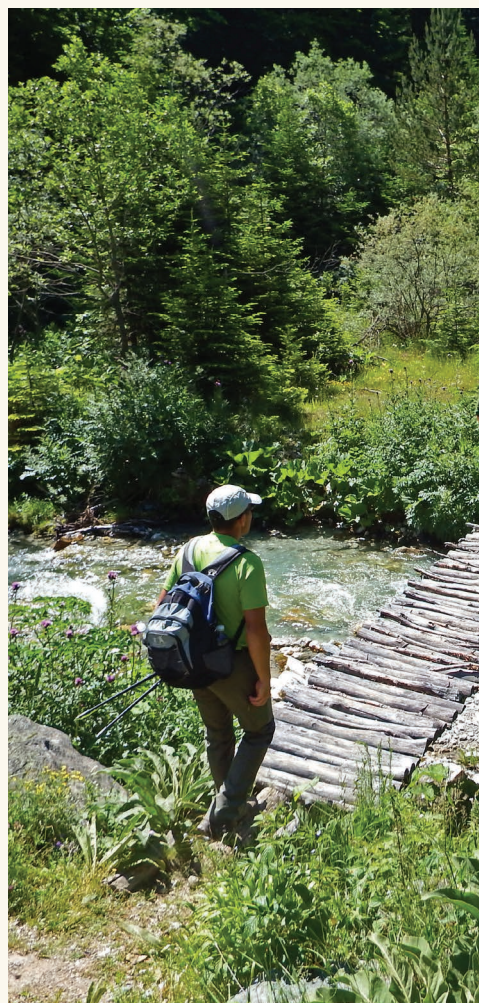
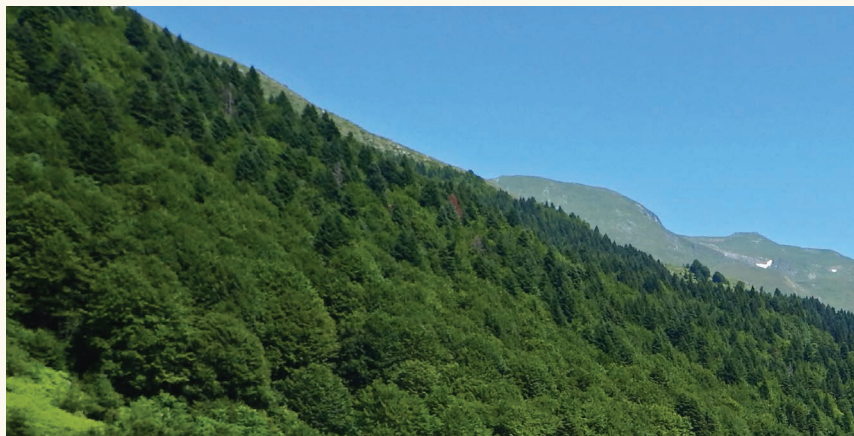
The village of Bozovce, the last one in the line of mountain villages in Shara, is at a 22-kilometre distance from the centre of Tetovo.

One of the most impressive, wildest landscapes, is located within a few kilometres walk from the village. With good will, adequate physical fitness and favourable weather conditions, we will be able to fully realise our adventure in the heart of Shar Planina. The start of the hiking trail is at the village centre, at an altitude of 1,300 metres.

Around halfway, in fair weather conditions, from southwest, you can notice a bare peak with a stone tower. That peak is called Titov Vrv, and the stone tower is the building positioned at the highest altitude in the country. The tower is a symbol of Titov Vrv and of Shar Planina, and is a true proof of human tenacity. Naming peaks after famous historic figures is not a novelty, there are many such examples in the region. Thus, in Mount Olympus, for a certain period, the tallest peak bears the name Venizelos after the Prime Minister Eleftherios Venizelos, Borisov Grad (Kajmakchalan), Stalin Vrv (Musala), Sultan-tepe (Carev Vrv in the Osogovo

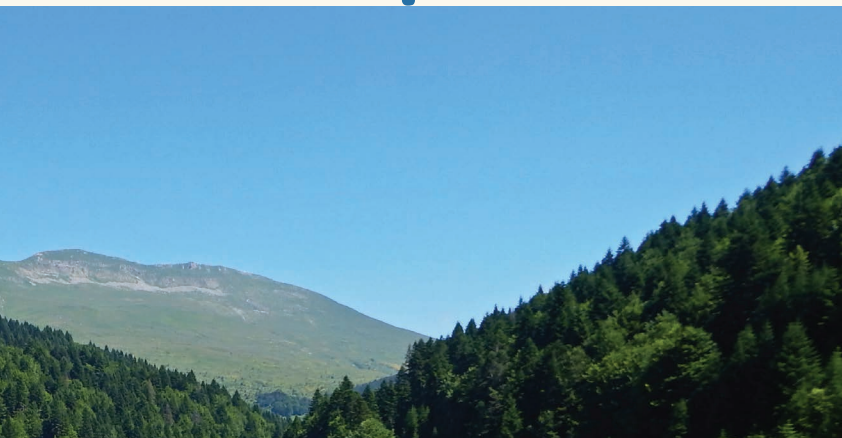
Mountains), etc. Titov vrv got its name in 1953 by changing its past name Aleksandrov Vrv that was honouring Alexander I Karađorđević. The former peak is named Golem Turchin (Great Turk). With its altitude of 2,747 metres, it is the second highest peak in Macedonia, immediately after the peak Golem Korab. This is a more than enough motive to visit it throughout the year, but it is most popular towards the end of May each year.

After hiking for about eight kilometres, after making a break in the picnic hut and after crossing multiple streams, we will arrive to the centre of Shar Planina, Dolna Leshnica at an altitude of 1,490 metres. The three peaks Plat, Sreden Kamen and

Планинарење ио Шара

Селото Бозовце, последното во низата планински села на Шара, е оддалечено 22 километра од центарот на Тетово.

доказ за човековата упорност. Именувањето на врвовите по познати историски личности не е никаква новост, а многубројни се и примерите во околината. Така, на Олимп, извесен период највисокиот врв го носи името Венизелос, по премиерот Елефтериос Венизелос, Борисов

Град (Кајмакчалан), Сталинов Врв (Мусала), Султан-тепе (Царев Врв на Осоговските Планини) итн. Титов врв името го добива во 1953 година и со тоа е сменето постојното име Александров Врв, во слава на Александар I Караѓорѓевиќ. Претходно врвот го носи и името Голем Турчин. Со своите 2.747 метри надморска височина е втор врв по висина во Македонија, веднаш по врвот Голем Кораб. Повеќе од доволен мотив за да биде посетуван преку целата година, а најмасовно кон крајот на мај секоја година.

По околу осум километри пешачење, по направената пауза во летната куќичка и неколкупкратното преминување на

Еден од најимпресивните, најдиви пејзажи се наоѓа на неколку километри пешачење од селото. Со добра волја, соодветна физичка подготвеност и со поволни временски услови може целосно да се реализира авантурата во срцето на Шар Планина. Стартот на планинарската патека е од центарот на селото, на надморска височина од 1.300 метри.

Некаде на половина пат, при добри временски услови, од југозапад се забележува гол врв со изградена камена кула. Титов Врв, а камената кула на самиот врв е градбата на највисока надморска височина во државата. Кулата е симбол на Титов Врв и на Шар Планина и претставува вистински

Krivoshinski Vrv will take your breath away. It is as if Shar Planina has truly cracked. This is the right spot to take some photographs and relish the scenery. A perfect place for alternative tourism. In the place called Dolna Leshnica, there are ruins of a mountain lodge that is waiting for better times to be renovated and put into function again. On the opposite side, the forest that was affected by the great avalanche from a few years ago is still being regenerated. That is one of the many scenes demonstrating the tremendous force of nature.

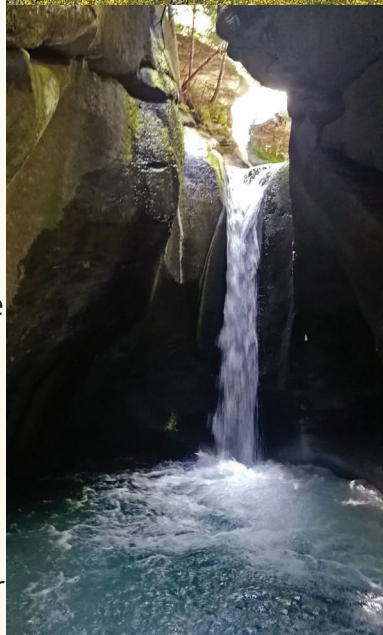
After making a break in Dolna Leshnica, we will continue towards the fascinating bathtubs of Krivoshijska Reka. The access to the semi-open cave is through an improvised, several metres long bridge built out of logs. Inside you will find the most charming, uproarious surprise with a greenish-blue colour. The rapids through which the water falls have created a giant bathtub and a fabulous staircase made of rocks. Water gathering from the mountain range ends up in Pena River.

A few-hour hike is too little to explore the Shar Planina mountain range. It is enough, however, to see the most impressive and

the most attractive part of this magnificent mountain. The mountain range has an exceptionally rich flora and fauna. From game, it has deer, chamois, bear, wild boar, so the footmarks from their movement can often be seen on the hiking trail. Along the road, you will inevitably encounter the numerous flocks of sheep and the symbol of this region – the Sharplaninec shepherd dog.

On our way back, in the distance, above the villages of Veshala, Brodec and Vejce, a towering peak can be seen at the border with Kosovo, Kobilica, which is 2,528 metres high, outstandingly sharp and rocky. It is also known as Tetovo Matterhorn. A captivating view that will remain engraved in your mind for a long time.

This is one of the best trails through which you can experience the immensity of Shar Planina and its beauty; and the water creating the largest Shar Planina river at the heart of this mountain range is among the cleanest in the country. The hiking tour is particularly wonderful in the summer, as a pleasant getaway from the blistering heat and as a great way to discover the hidden beauties of our country. One thing is for sure, this is the best of Shar Planina.

потоците, се пристигнува до центарот на Шар Планина, Долна Лешница, на 1.490 м.н.в. Здивот го одземаат трите врвови Плат, Среден Камен и Кривошки Врв. Баш распукана Шар Планина. Вистинско место за фотографија и за уживање. Совршено место за алтернативен туризам. Во местото Долна Лешница се наоѓаат и остатоците од планинарската куќа, која чека подобри времиња за да биде реновирана и повторно ставена во функција. На спротивната страна сè уште се обновува шумата што настрада во големата лавина пред неколку години. Една сцена од низата што ја покажува застрашувачката сила на природата.

По направената пауза во Долна Лешница, се продолжува кон фасцинантните кади на Кривошијска Река. Пристапот до полуотворената пештера

е преку импровизиран неколкуметарски мост изграден од дрвени трупци. А внатре е најшармантното бучно изненадување со зеленкавосина боја. Брзациите по кои се спушта водата изградиле џиновска када и волшебна карпеста сала. Водите собирајќи се од масивот завршуваат во реката Пена.

Неколку часа пешачење се премалку за запознавање со Шарпланинскиот Масив. Но, сепак, се доволни за да може да се види најимпозантниот и најатрактивен дел на оваа прекрасна планина. Масив исклучително богат со флора и со фауна. Од дивечот е застапена срната, дивокозата, мечката, дивата свиња, па трагите од нивното движење често може да се забележат по планинарската патека. По патот е неизбежна средбата и со

многубројните стада овци и симболот на овој крај, шарпланинецот.

На враќање во далечината над селата Вешала, Бродец, Вејце, се гледа импозантен врв на границата со Косово, Кобилица, висок 2.528 метри, изразито остар и карпест. Наречен уште Тетовски Матерхорн. Поглед што плени и долго останува во меморија.

Ова е една од најдобрите патеки од која може да ја забележите големината на Шар Планина и нејзината убавина, а водата од која се формира најголемата шарпланинска река во срцето на планинскиот масив е една од најчистите во државата. Планинарската тура е посебно добра во лето, како пријатно отргнување од големите жештини и одличен начин на откривање на скриените убавини на државата. Едно е сигурно, ова е најдоброто од Шар Планина.

Did you know that one of the most beautiful glacial lakes in the country is at an air distance of only about 15 kilometres from Lake Ohrid, far from human influence, at about 2000 metres above sea level?

Icy Stroll

VEVCHANI AND VEVCHANI LAKE

At Jablanica, the mountain stretching in the direction north-south, whose ridge is along the borderline with Albania, there are four permanent glacial lakes.

The tour departure point is from the village of Gorna Belica, located at an altitude of about 1,400 metres. The village was once with dominant Vlach population; however, there are currently no permanent residents, and the village has become a well-known weekend-settlement with beautiful holiday homes. The mountain trail to the lake leads through a rather rich beech forest. About 2.5 hours are required to reach the lake. Lake Vevchani is at an altitude of about 2,000 metres. Without any wildlife, the lake is of variable size, an average width of 64 metres and length of 126 metres. For comparison purposes, the lake is larger than a football field. The highest Jablanica peak, the peak Crn or Cern Kamen (Black Rock) with height of about 2,257 metres, is rising above the lake. It is surrounded with uncommon black-coloured stones, which

Ледена прошетка

ВЕВЧАНИ И ВЕВЧАНСКО ЕЗЕРО

Дали знаете дека на само 15 километри воздушно растојание од Охридско Езеро, далеку од човечкото влијание, на околу 2000 метри над морето, се наоѓа едно од најубавите леднички езера во државата?

На Јабланица, планината јабланички врв, Црн што се протега во правец или Церн Камен, висок север - југ, а на која по самиот срт се движи и граничната линија со Албанија, има четири постојани леднички езера.

Почетната точка на турата е од село Горна Белица, кое е на 1.400 метри надморска висина. Без постојани жители, село што некогаш било со доминантно влашко население, а денес е прераснато во позната викенд-населба со убави викендички. Планинарската патека кон езерото води низ исклучително богата букова шума. Потребни се околу 2,5 часа за да се пристигне до езерото. Вевчанско Езеро е на надморска височина од околу 2.000 метри. Без жив свет во него, со големина што варира, но просечна ширина од 64 и должина од 126 метри. За споредба, езерото е поголемо од фудбалски терен. Над езерото се извишува највисокиот

2.257 метри. Опкружено е со необични камења во црна боја, по кои, најверојатно, и самиот врв го добил името, Церн Камен на вевчански говор. Во летен период посетителите ја имаат ретката можност, задоволството планинарењето да го збогатат со разладување во Вевчанско Езеро и да пробаат од вкусните малинки што ги има во околината.

По кратката пауза на Вевчанско Езеро и спуштањето до село Горна Белица следува дегустација на традиционална храна во локален амбиент, по што со организиран превоз се посетува село Вевчани. По пристигнувањето во село Вевчани, ќе бидат посетени познатите Вевчански Извори. Овој споменик на природата е во непосредна близина на селото и до него лесно се пристапува бидејќи е одлично означен.

are probably the reason for its name, Cern Kamen in the Vevchani dialect. During the summer period, the visitors will have the rare opportunity to enrich the hiking experience with refreshment in Lake Vevchani and tasting some of the delicious raspberries which can be found in the surrounding area.

Following the short break at Lake Vevchani and descending to the village of Gorna Belica, we shall taste traditional food in local settings, followed by a visit to the village of Vevchani with organised transport.

Upon arrival in the village of Vevchani, we shall visit the famous Vevchanski Springs. This monument of nature is in the immediate vicinity to the village and is easily accessible due to its excellent markings. You are closest to the spring when you feel the coldest. The main spring comes from a cave passage, whereas the importance of the water for the entire region is sufficiently supported by the many past debates reaching a conflict level and relating to the issue of who shall manage the water. The locality is completely organised with pedestrian paths, benches and lighting, enabling night visits. The yield of the springs has created excellent conditions for functioning of the watermills, of which

there were about 30 in the past. One of them is still operational; you will have the opportunity to learn of the watermill's method of operation in details, which is a particularly interesting experience. A true museum.

The guide shall also inform you of some interesting data regarding the famous Vevchani Carnival, organised on the 13 and 14 of January and marking the beginning of the New Year according to the old calendar. A tradition considered older than 1,400 years, with significant cultural and historical value. Which is the most famous mask, symbolising Glupi Avgust (the court jester) and what is the duration of carnival preparations? These questions will be answered by the persons who participate at the carnival. You will also learn of the importance of Vevchani throughout history and of the famous Via Egnatia road passing near the village, as the main artery connecting Rome with the eastern parts of the Empire. You will visit the "St. Nicholas" church in the centre of the village. You will see the triangle-shaped fresco with eye in the centre, in the central parochial church "St. Nicholas", leading you to think that it is a Masonic symbol.

Кога ви е најстудено, тогаш сте најблиску до изворот. Главниот извор избива од пештерски канал, а за значењето на водата за целиот регион доволно говорат и многубројните полемики до степен на конфликт, кои се водеа во минатото за тоа кој може да управува со водата. Локалитетот е целосно уреден со пешачки патеки, клупи и со осветлување, што овозможува негова посета и ноќе. Штедроста на изворите создала и одлични услови за функционирање на водениците, кои во минатото ги имало околу 30 во селото. Една од нив сè уште е во функција, а внатре ќе се запознаете со деталниот начин на функционирање на воденицата, што е особено интересно да се

доживее. Вистински музеј. Од водичот ќе ви бидат пренесени и интересни податоци во врска со познатиот Вевчански карневал, кој се одржува на 13 и на 14 јануари означувајќи го доаѓањето на новата година според стариот календар. Традиција за која се смета дека е постара од 1.400 години со што има голема културна и историска вредност. Која е најпознатата маска, што симболизира Глупавиот Август и колку време траат подготовките за карневалот? На сите овие прашања ќе добиете одговор од лицата што непосредно учествуваат во карневалот. Ќе чуete и за значењето на Вевчани низ историјата и за познатиот пат Виа игнација, кој поминувал во близина на селото, главната артерија што

There are many stories to support the claims that this is an actual Masonic symbol, such as the stories regarding the existence of migrant families from Vevchani, members of the Masonic lodges, wishing to express their power and existence in this manner. On the other side, these claims are denied by indicating that this symbol is, in fact, the Eye of Providence ("the all-seeing eye"), a Christian symbol of the Holy Trinity. The information boards, placed in front of some of the distinguishing houses in the village centre, shall introduce you to the specifics of the village architecture and the

western influence.

As souvenirs from the visit to the "Republic", you can take with you the Vevchani passport or banknotes, which, of course, cannot be used. The interesting fact is that one of the banknotes bears the image of Mihajlo Pupin. You will ask yourself how is this important scientist and inventor in the field of physics and electronics connected to Vevchani? There are theses that his family roots are also related to Vevchani, where you can visit the family house "Pupin's House", which is currently transformed into a museum, enabling you to familiarise yourself with the character of this luminary.

го поврзувала Рим со источните делови на империјата.

Ќе ја посетите црквата „Свети Никола“ во центарот на селото. Видете ја фреската во централната парохиска црква „Свети Никола“ во форма на триаголник со око во средината што веднаш ќе ве наведе да помислите дека станува збор за масонскиот симбол. Во прилог на тврдењата дека, навистина, станува збор за масонскиот симбол одат и низа приказни за постоење на вевчански печалбарски семејства, членови на масонски ложи, кои на овој начин сакале да ја искажат својата моќ и постоење. Од друга страна, овие тврдења се демантираат со ставот дека тој симбол е, всушност, „севидливото претворена во музеј и око“, христијански симболовозможува подобро да на светото тројство. Со посебноста на

архитектурата во селото и со западното влијание ќе се запознаете и преку информативните табли, кои се поставени пред дел од препознатливите куќи во центарот на селото.

Како сувенири од посетата на „републиката“ може да понесете вевчански пасош или банкноти, кои, секако, не се во употреба. Интересно е тоа што на една од банкнотите се наоѓа ликот на Михајло Пупин. Ќе се прашате како токму овој значаен научник и пронаоѓач од областа на физиката и електрониката е поврзан со Вевчани? Постојат тези дека неговите семејни корени се поврзуваат и со Вевчани, каде што може да се посети и семејната куќа Пупина куќа, која е се запознаете со ликот на великанот.

*Would you like
to see Ohrid from
above and experience
the most beautiful
sunset on Galichica?*

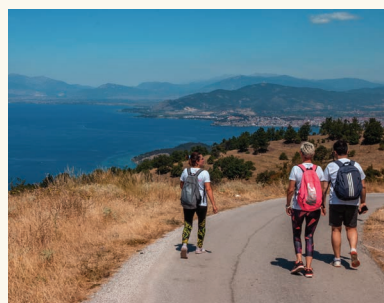
THE MOST BEAUTIFUL VIEW OF

Ohrid Lake

The tour starts from the village of Gorno Konjsko, which is reached by organised transport. The steep uphill indicates that you are climbing to a rather high altitude, initiating the thrill regarding the amazing view that the restaurant "Terasa Utarna" shall offer. It is located at an altitude of 1,100 metres, at a place known as "Utarna" among the villagers; hence the name of the restaurant. Indeed, it offers an exceptional view to Lake Ohrid and to Ohrid, a view never seen before. It was built with much love by the generous hosts, who will welcome you as they would in their own house. Much different compared to the mass tourism offered a few kilometres below. "Terasa

Utarna" perfectly matches the local setting. The successful wood and stone combination, together with the decorations of retro- and ethno-motifs, is perfect. The beautiful interior, combined with the magnificent environment and serenity, offer enjoyment in almost all nature-related beauties. In addition, the offered food and beverages are home-made. You shall have the opportunity to taste many dishes of the home-made traditional Ohrid cuisine. Following the food and beverage tasting, we continue moving along the Galichica ridge.

The trail leads through the village of Shipokno. The old and abandoned stone houses are particularly

Охридско езеро

Сакате ли да го видите Охрид од висина и да го доживеете најубавото зајдисонце, притоа движејќи се по Галичица?

Стартот на турата е од село Горно Коњско до кое се пристигнува со организиран превоз. Самата остра нагорнина навестува дека се искачувате прилично високо и веќе почнува возбудата од самата замисла каков неверојатен поглед ќе понуди ресторанот „Тераса Утарна“. Сместен е на 1.100 м.н.в., на место што меѓу селаните е познато како Утарна, по што и го добил името. И, навистина, ви нуди неверојатен поглед кон Охридско Езеро и Охрид каков што досега не сте виделе. Изграден е со многу љубов од гостопримливите домаќини, кои ќе ве примат како во своја куќа. Многу поинаку од масовниот туризам што се нуди неколку километри подолу. „Тераса Утарна“ совршено се вклопува во локалниот амбиент. Успешната комбинација на дрво и на камен, заедно со декорациите од ретро и етномотиви

е совршена. Убавиот ентериер, комбиниран со прекрасната околина и единствениот мир нудат уживање во речиси сите убавини што може да ги даде природата. Покрај тоа, сета понудена храна и пијалаци се домашно подготвени. Ќе имате можност да пробате многу јадења од домашната традиционална охридска кујна. По дегустацијата на храна и на пијалаци се почнува со лесно движење по сртот на Галичица.

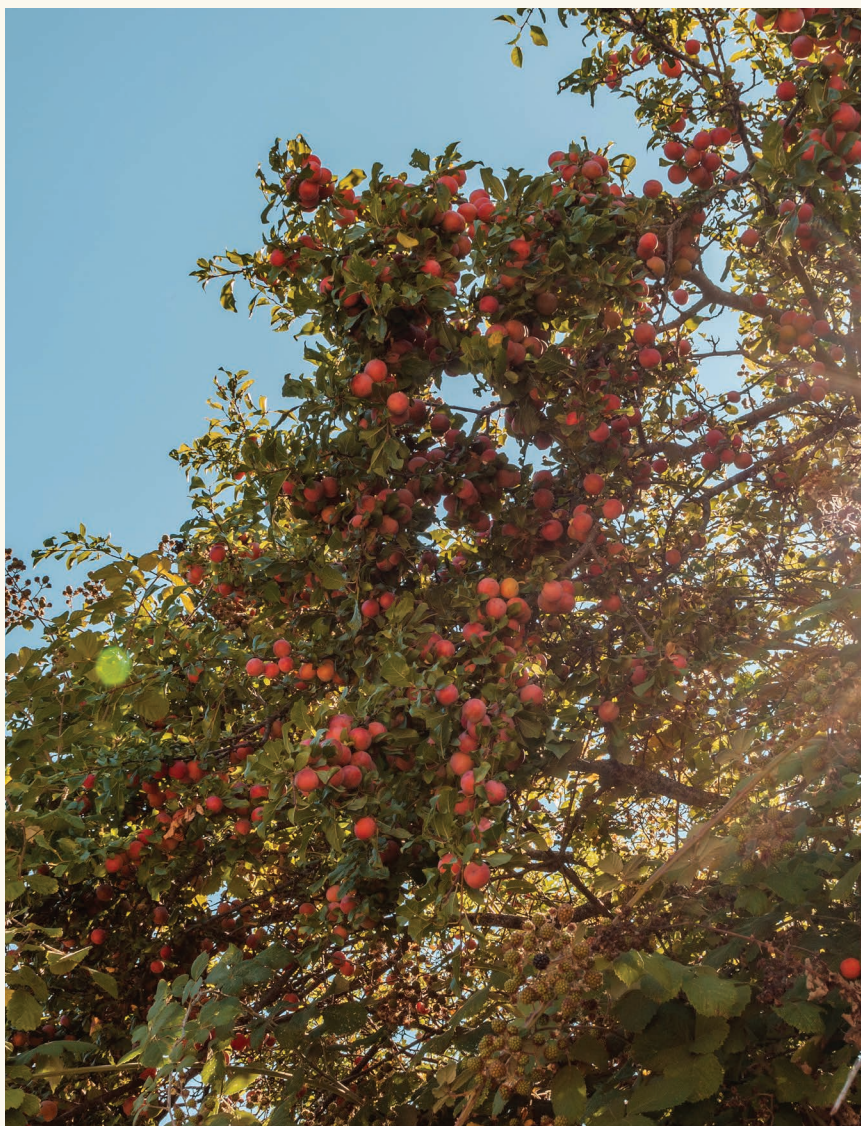
Шипокно е селото низ кое води патеката. Старите веќе напуштени камени куќи се посебно интересни во пролет кога цвета јоргованот, кој го има многу во селото. Патеката поминува покрај преубави лозови насади, а во зависност од годишното време, може да се пробаат и питоми и диви овошки што ги има покрај патеката (сливи, дренки, капинки, трнинки, и слично).

Пред село Велестово е

interesting in the spring period, when the village-abundant lilacs are blooming. The trail passes near amazing vineyards, and depending on the season of the year, there is an option for wild and other fruit tasting, which grow along the trail (plums, Cornelian cherries, blackberries, blackthorns, and similar).

We shall have a short break in the courtyard of the newly-built church "Nativity of the Blessed Virgin Mary", located in front of Velestovo village. The trail continues under Velestovo village, with a continuous mild descent. The view is unique. The entire Ohrid region can be seen at one's fingertips, and by approaching Ohrid, a glimpse of which can be seen through the roadside trees, all its landmarks can be observed. First of all, "St. John" at Kaneo, Plaoshnik, the Old Bazaar, with the predominant Samuil's Fortress.

Its impressiveness can be best observed precisely on this tour. Enchelanoi was located right above the Orthodox Church "Saint Erasmus", on the way to the fortress, on the nearby hill known as Gabovski hill. Some also call it the Macedonian Mycenae because of the partially preserved Cyclopean walls.

The tour offers an unforgettable day. A perfect combination of traditional Macedonian

food and beverages, moderate physical activity, and the most amazing view of the largest Macedonian pearl, Ohrid with Lake Ohrid.

And the best is that, following the tour completion, after the recommended daily dosage of physical activity and mild fatigue, you shall have the opportunity to cool yourself in the fresh waters of Lake Ohrid. Enjoyment for all senses.

негови знаменитости. Пред сè, „Св. Јован“ на Канео, Плаошник, Старата чаршија, а убедливо најдоминантна е Самуиловата тврдина. Нејзината импозантност може најдобро да ја забележите токму од оваа тура. Во правец кон тврдината, пак, на соседниот рид познат како Габавски Рид е локацијата каде што веднаш над православната црква „Свети Еразмо“ се наоѓала Енхелана. Некои уште ја нарекуваат и македонската Микена поради киклопските сидини, кои се делумно зачувани.

Турата ви нуди незаборавен ден. Перфектна комбинација на традиционална македонска храна и пијалаци, умерена физичка активност и најубав поглед кон најголемиот македонски бисер, Охрид и Охридско Езеро.

А најдоброто од сè е што по завршувањето на турата, по препорачаната дневна доза физичка активност и благиот замор, имате можност да се разладите во свежите води на Охридско Езеро. Уживање за сите сетили.

новоизградената црква „Рождество на пресвета Богородица“ во чијшто двор ќе биде направена кратка пауза.

Оттука патеката продолжува под село Велестово, со константно благо спуштање.

Погледот е единствен. На дланка е целиот Охридски регион, а со приближувањето кон Охрид, кој се назира низ попатните дрвја, се забележуваат и сите

HISTORY

ИСТОРИЈА

Life a century ago

Everyday life is rather stressful, and you would like, at least for a day, to step away from all negative things of the contemporary lifestyle?

MARIOVO: GRADESHNICA, STARAVINA AND ZOVIKJ

The adventure through the most beautiful part of Bitola's Mariovo will be the right choice. There are about fifty kilometres to the east of Bitola before we reach, perhaps, the most isolated part of the country. The road takes us through Novaci, Makovo and Rapesht to Staravina, with only three kilometres remaining to reach the village of Gradeshnica. Last village of the Bitola region of Mariovo. On the road, the break that we will have on Crna River's Rapeshtki Bridge will truly relax all of your senses.

The Peshta fortress is between the villages of Staravina and Gradeshnica, which proves the continuity of life in this area since ancient times till present date. The fortress is also related to the famous Mariovo rebellion in the mid XVI century and to the story of Kalesh Angja. You will learn of the legends for conquering of the fortress and of the heroism of Kalesh Angja. Unfortunately, due to the weather conditions, as well as a consequence of the First World War, the fortress was ruined. Out

of the seven churches in Gradeshnica, the biggest church is the church of St. Nicholas, the main church located in the centre of the village, with a beautiful fountain at the very entrance. The village centre resembles an urban mini-square. Only the imagination can take you back to the past, and one can assume what life was like a century ago. Built more than one and a half century ago, the church was demolished during the First World War, but was restored in 1923. You will also be able to see

Живот пред еден век

МАРИОВО: ГРАДЕШНИЦА, СТАРАВИНА И ЗОВИЌ

Тогаш авантурата низ најубавиот дел од битолско Мариово е вистинскиот избор. Околу педесет километри од Битола кон исток нè делат од, можеби, најизолираниот дел во државата. Патот преку Новаци, Маково и Рапеш нè води во Старавина, а од тука има уште само три километри до село Градешница. Последното село во битолскиот крај на Мариово. По патот паузата на Рапешки мост на Црна Река ќе биде вистински одмор за вашите сетила.

Меѓу селата Старавина и Градешница е тврдината Пешта, доказ за континуитет во животот на овој предел уште од античко време, па сè до денес. Тврдината е поврзана и со познатата Мариовска буна во средината на XVI век и со приказната за Калеш Анѓа. Ќе ги чуete легендите за освојувањето на тврдината и за херојството на Калеш Анѓа. За жал, поради

временските услови, но и како последна од Првата светска војна, тврдината е разурната. Од седумте цркви во Градешница најголема е таа што е посветена на св. Никола, главната црква лоцирана сретсело со убава чешма пред самиот влез. Центарот на селото личи на градски мини-плоштад. Само имажинацијата денес може да ве врати во минатото и да се претпостави како се одвивал животот пред еден век. Изградена пред повеќе од еден и пол век, црквата била урната за време на Првата светска војна, но била обновена во 1923 година. Ќе ги погледнете и натписите, кои се сведоци на обновата на црквата. Малата црква „Св. Димитрија“, пак, на влезот од селото е една од најстарите цркви во Мариово. Оваа еднокорабна црква се смета дека датира од XIV век.

Само на стотина метри од центарот на селото

Секоедневието е стресно, нервозно и сакаме барем на еден ден да се оттиргнете од сите негативни работи што ги носи современиот начин на живот?

inscriptions, witnessing the church renewal. The small church "St. Demetrius", at the entrance of the village, is one of the oldest churches in Mariovo. This one-nave church is dated back to the XIV century.

At about hundred metres from the village centre, you will immediately face the silent witnesses of the past, whose traces are still visible. On the left side, in one of the village houses, there are a number of grenades, bombs, military helmets of different armies, bayonets, lanterns, rifles... from the First World War. All found by the local residents, said to be in great numbers along the local hills and roads towards Kajmakchalan. Even the old barbed wires remind of those along the trenches at an altitude exceeding 2,000 metres, just a few kilometres south of Gradeshnica.

Near the "Church of the Ascension of Jesus", you will be able to see the millennium-old wineries in rocks. They are abundant in Mariovo. You will learn of this unique wine production method, and will also observe the incurved circles in the solid rocks of which the millstones were made.

Gradeshnica is the birthplace of Itar Pejo, the character whose slyness inspired Stale Popov,

chronicler and storyteller, to write many stories.

The powerful Gradeshnichka River can be heard from the distance. By collecting the waters of the Nidze Mountain, the river is rather fast in the spring period. The beauties of the entire region are supported by the mere fact that, on the other side of the mountain, the village Pozharsko (Lutraki) is located, with the beautiful natural warm water spas. They are divided only by the mountain; the summit Kajmakchalan is above, and the summit Sokol and Dobro Pole are to the east. Place of the biggest horror that took place during the Great War.

Villages south of Mariovo, such as Zovikj, Staravina, Grunishte, Gradeshnica and Budimirci have lived through the most difficult times during the most intense unrests about a century ago. Our guide will tell you about the orally conveyed experiences precisely from that

веднаш ќе се соочите со немите сведоци на минатото, чиишто траги сè уште се забележуваат. Од лева страна во една од селските куќи стојат голем број гранати, бомби, војнички шлемови од различни војски, бајонети, фенери, пушки... од времето на Првата светска војна. Сите најдени од локалните жители, за кои велат дека ги имало во огромен број по локалните ридови и патишта во правец кон Кајмакчалан. Дури и старите бодливи жици премногу потсетуваат на тие што сè уште се наоѓаат покрај рововите на повеќе од 2.000 метри надморска височина, само неколку километри јужно од Градешница. Во близина на црквата „Св. Спас“ ќе може да ги погледнете винарските визби во карпи стари со милениуми. Ги има многу во Мариово. Ќе слушнете за овој уникатен начин на производство на вино, а ќе ги забележите и длабените кругови во цврстите карпи од кои се изработувале воденичарски камења. Градешница е родното место на Итар Пејо, ликот за чиишто итроштини Стале Попов, хроничар и раскажувач, ќе напише голем број приказни. Во селото од далеку ќе ја слушнете силната Градешничка Река.

cruellest period. “Victory – 100 years later”, sculpture on a horse, in the village of Gradeshnica, is dedicated to all victims from the First World War.

The visit to the Staravina village will be used to see the main church “Dormition of the Mother of God”. You will learn why the upper village church was never completed and why the churches’ frescoes were initially written in Greek.

The last part of the adventure includes a visit of the Zovikj village and of the amazing bridge of the village above Gradeshka River. The bridge reminds of the beautiful bridges in Epirus (Greece). The previous wooden bridge collapsed in 1950, fortunately without any human casualties, followed by the construction of the current bridge by Gjuladin, a craftsman from Struga. You will certainly recognize it since it was often used in movie scenes. The fresco on a rock, dedicated to St. George and the watermill are in the vicinity. If the weather conditions allow it, bathing in one of the cleanest rivers near the bridge will guarantee an unforgettable and unique experience.

The tour will end with a traditional lunch (food prepared is sach pot) in a rural setting in a restaurant in the Zovikj village.

Собирајќи ги водите од Ниџе Планина, реката е многу брза во пролетниот период. За убавините на целиот регион доволно говори и фактот што веднаш од другата страна на планината се наоѓа селото Пожарско (Лутраки) со убавите бањи со природна топла вода. Ги дели само планината, таму горе е врвот Кајмакчалан, а источно и врвот Сокол и Добро Поле. Местото на најголемиот хорор за време на големата војна. Селата од јужно Мариово како Зовиќ, Старавина, Груниште, Градешница и Будимирци во времето на најсилните превирања пред околу еден век ги живееле најтешките времиња. Од нашиот водич ќе ги чуete усно

пренесените искуства токму од тој најсуров период. „Победа - 100 години потоа“ скулптурата на коњ во село Градешница е посветена на сите жртви од Првата светска војна. Посетата на село Старавина ќе биде искористена за посета на главната црква „Успение на Богородица“. Ќе дознаете зошто горната црква во селото никогаш не била завршена и зошто фреските во црквите претходно биле испишани на грчки. Последниот дел од авантурата е посета на селото Зовиќ и на прекрасниот мост во селото над Градешка Река. Мостот потсетува на прекрасните мостови

во Епир (Грција). Претходниот дрвен мост во 1950 година се урнал, за среќа без човечки загуби, за потоа да почне изградбата за сегашниот мост од страна струшкиот мајстор Ѓуладин. Сигурно ќе го препознаете бидејќи често е користен во филмски сцени. Во близина на мостот е и фреската на карпа посветена на св. Ѓорѓија и воденицата. Доколку временските услови дозволуваат, капењето во една од најчистите реки во близина на мостот ви гарантира незаборавно и уникатно искуство. На крај турата завршува со традиционален ручек (храна подготвена под вршник) во селски амбиент во ресторан во селото Зовиќ.

Mystery and history

ZRZE, PESHNA AND DEVINI KULI

If you enjoy travelling back to the Middle Ages in Macedonia, and you enjoy the perfect combination of natural beauties, monastery, river, cave, fortresses, history, legends and good food, Zrze and Peshna are places that you must visit.

The perfect harmonious unity of nature and of the monastery "Transfiguration of Jesus" in Zrze shall immediately attract your attention from the distance. The tufa rock will shine as a satin pearl along with the monastery amidst the greenery of the Dautica massif foothills. In order to reach the monastery, you have to pass through the Prilep villages of Ropotovo, Peshtalevo, Kostinci and, of course, the village of Zrze with the

surmounting monastery "Transfiguration of Jesus", at an altitude of almost 1 km. While approaching by foot the monastery gates, you will be delighted by the playful form of the tufa rock, up-close, with all its indentations, as a work of a famous sculptor. And as soon as you learn that it hides caves in which the IX century monks' settlement was established, and that such indentations were hermits' cells, it will give the place another, divine dimension.

The monastery courtyard is a true Garden of Eden. Perfectly arranged, it is an embodiment of the care exercised by the monks living there. The shadow under the big oak tree shall, undoubtedly, be difficult to leave during the summer days, while at the very end of the courtyard, projecting above the tufa rock, the wooden table and the old chairs will offer an unforgettable view to the Pelagonija Valley. As if time stops for a moment, in the peace and serenity offered by this place.

The monastery's courtyard accommodates the church dating back to the XIV century. The most significant icons of

Мистерија и историја

ЗРЗЕ, ПЕШНА И ДЕВИНИ КУЛИ

Совршената хармонична заедница на природата и на манастирот „Св. преображение Христово“ во Зрзе веднаш ќе го привлече вашиот поглед уште од далечина.

Како седефест бисер ќе блесне бигорната карпа заедно со манастирот среде зеленилото во подножјето на масивот Даутица. За да стигнете до манастирот мора да поминете низ прилепските села Ропотово, Пешталево, Костинци и, секако, селото Зрзе над кое надвиснува манастирот „Св. преображение Христово“ на речиси еден километар надморска висина. Приближувајќи се пеш кон манастирските порти ќе ве одушеви разиграната форма на бигорната карпа, сега одблизу, со сите тие вдлабнатини, како дело на некој познат вајар. А штом ќе дознаете дека внатре се кријат пештери во кои била основана монашка населба од IX век, а тие вдлабнатини биле испоснички ќелии, тоа место ќе добие друга возвишена димензија. Манастирскиот двор е вистинска рајска градина.

Совршено уреден, ја олицетворува грижливоста на монасите што домуваат тука. Сенката под големото оревово дрво, несомнено, ќе биде тешко да ја напуштите во летните денови, а на самиот крај на дворот издаден над бигорната карпа, дрвената маса и старите столови ќе ви понудат незаборавен поглед кон Пелагониската Котлина. Како времето да запира за момент во мирот и спокојството што ги нуди ова место.

Доколку сте за патување во средниот век во Македонија и за совршена комбинација на природни убавини, манастир, река, пештера, тврдини, историја, легенди и убава храна, тогаш Зрзе и Пешна се местата што задолжително треба да ги посетите.

this church are those of Christ Saviour and Life-Giver, work of the painter Metropolitan Jovan, and the miraculous icon of the Holy Mother Pelagonitissa, work of the hieromonk Makarij. The legend of the unusual position in which these two icons have been placed is rather interesting. Those familiar with the Orthodox canons will immediately notice the reversed position of the icons, opposed to what the canons prescribe, that is, the icon of Jesus Christ is left to the iconostasis, and the icon of Holy Mother Pelagonitissa is to the right. According to the legend, the monks have initially positioned the icons according to the orthodox canons; however, the icons have changed their position for three nights in a row. When the monks have asked the Holy Mother of the reason for why this is happening, she

responded that she would not like to turn her back on her son, and since then, the icons have remained in the current position.

In addition to the tufa rock and the XIV century church, a V century early Christian basilica has been unearthed in the archaeological excavations. It is easily noticeable, since it is located at about hundred metres ahead of the monastery entrance.

Learn more of the hesychasm, a monk movement in the east Christian church in the period from the XII to the XIV century, whose representatives believed that silence, solitude and asceticism will bring them closer to God and will enable contact with him. Grigorij Akindin, native of Prilep, shall have a powerful role in the centre of the XIV century hesychastic-rational dispute.

Во дворот на манастирот се наоѓа црква што датира од XIV век. Во неа најзначајни се иконите на Христос Спасител и Жизнодавец, дело на зографот митрополит Јован и чудотворната икона на Богородица Пелагонитиса од јеромонахот Макариј. Интересна е легендата за необичната положба во која се поставени овие две икони. Тој што е запознаен со каноните на православието, веднаш ќе забележи дека иконите се поставени обратно од тоа што го налагаат каноните, односно иконата на Исус Христос се наоѓа лево од иконостасот, а иконата на Богородица Пелагонитиса десно. Легендата вели дека монасите првично ги поставиле иконите според каноните на православието, но тие три ноќи со ред ја менувале својата положба. Кога монасите ја прашале Богородица зошто се случува тоа, таа им одговорила дека не сака да му врти грб на сина си и оттогаш иконите останале во таа позиција.

Покрај бигорната карпа и црквата од XIV век, со археолошки ископувања е пронајдена и ранохристијанска базилика од V век. Лесно ќе ја забележете бидејќи се наоѓа околу

сто метри пред влезот во манастирот.

Дознајте повеќе за исихазмот, монашкото движење во источнохристијанската црква во периодот од XII до XIV век, чиешто претставници сметале дека преку молчење, самување и аскетизам ќе се доближат до Бога и ќе стапат во контакт со него. Токму во центарот на исихаистичко-рационалистичкиот спор од XIV век силна улога ќе има прилепчанецот Григориј Акиндин.

Девини кули, следната точка на оваа тура се наоѓа во непосредна близина на Македонски Брод, на приближно седум километри во насока кон Самоков. Тврдината се наоѓа на рид, кој се издигнува скромни 75 метри над река Треска. Не може, а да не се забележи главната кула на ридот. Сведок за историското значење на областа се и легендите дека токму тука живееле две од четирите сестри на Крали Марко, Дева и Пеша. Првата живеела во кулата, како најсилно бранета тврдина во целиот регион, а другата живеела во тврдината во пештерата. Колку има вистина во легендите никогаш нема да се знае, но неспорно е дека најголемиот процут областа го доживува

Devini Kuli (Deva's Towers), to the period of King the next stop of this tour, is located in the vicinity of Makedonski Brod, at approximately seven kilometres towards Samokov. The fortress is located on a hill, rising a modest 75 metres above the Treska River. It is impossible not to notice the main hill tower. The historical importance of the area is witnessed by the legends that two of the four King Marko's sisters, Deva and Pesha, have lived here. The first sister lived in the tower, fortress with strongest defence in the entire region, and the second lived in the cave fortress. We shall never know whether the legends hold any truth; however, it cannot be disputed that the area experienced the biggest boom precisely in the period corresponding

to the period of King Marko's ruling. Although rather close, yet the main obstacle to reach the towers is the Treska River, known in the past as Velika (Great) River. The stone tower with preserved height of about five metres holds the central position on the highest hill part. This is the position with the most beautiful view to the Peshna cave entrance.

Peshna, on the other side, is the largest-entrance cave in the country. A size that is difficult to photograph, with an entrance height of 40 metres, 124 metres of cave length, and 56 metres of cave width. The cave is a home to a great number of swallows, as well as bats, which cannot be seen during the day. It should be visited in spring or late autumn, when a strong

natural spring emerges from the cave; the spring is fully dry during the summer. It is assumed that the water plunges from the Krupa village, located at a higher altitude. Remnants from the former medieval fortress and from an old mill can also be found in the cave. Ancient tomb, empty and open, can be seen near the road. The visual communication of the cave and its fortress with the fortress near Devich is instantly observed, confirming that the fortresses had a strategic role in the middle ages as regards controlling of the entire area.

Catering facilities can be found near Peshna, resulting into inevitable combining of the walk with a well-cooked fresh fish from the local fishponds.

токму во периодот што се совпаѓа со владеење на Крали Марко. Многу блиску, но главна пречка за да се стигне до кулите е реката Треска, во минатото попозната како Велика. Централно место на највисокиот дел на ридот има камената кула со зачувана висина од околу пет метри. Оттука се отвара најубавиот поглед кон отворот на пештерата Пешна.

Пешна, пак, од спротивната страна, е пештерата со најголем отвор во државата. Големина што тешко може да се фотографира, со висина на отвор од 40 метри, 124 метри

должина на пештерата и со 56 метри широчина на отворот. Пештерата е дом на голем број ластовички, а има и лилјаци, кои тешко може да се забележат преку ден. Вистинско време за посета е во пролет или во доцна есен кога од пештерата избива многу силен врток, кој целосно пресушува во текот на летото. Претпоставките се дека водата понира од селото Крапа, кое се наоѓа на повисока надморска височина. Во самата пештера се наоѓаат и остатоците од некогашната средновековна крепост и остатоци од стара

воденица. Покрај самиот пат се наоѓа и античка гробница, која е празна и отворена. Веднаш се забележува визуелната комуникација на пештерата и утврдувањето во неа, со тврдината во близина на Девиц, што потврдува дека тврдините имале стратегиска улога во средниот век за контролирање на целата област.

Во близина на Пешна се наоѓаат угостителски објекти, па комбинирањето на прошетката со добро подготвена свежа риба од локалните рибници е неминовно.

The two Mijak Pearls

LAZAROPOL AND GARI

It got its name after Mala Reka, which is the largest left tributary to the Radika River, 21.3 kilometres long, while the place where it debouches into Radika is known as Boshkov Most. The aficionados of the purest, untouched, primeval nature should inevitably have this region in the list of places they have seen.

Gari, the first Mijak pearl on this tour, is the birthplace of Petre Filipovski – Garkata, one of the most renowned wood carvers, whose sublime works decorate the iconostasis in the Bigorski Monastery also known as “St. John the Baptist”, in the church of the “Ascension of Jesus”, in the “Holy Annunciation” church in Prilep and others. Unfortunately, the work in the church of “St. Nicholas” in Krushevo was burned during the Ilinden Uprising. Gari is located on the hillside of Stogovo Mountain. The village, despite the small number of permanent residents,

The countryside of Mala Reka with the villages of Gari, Lazaropole, Tresouche, Selce, Rosoki, Osoj and Mogorche is one of the most beautiful regions in the country.

Двата Мијачки Бисери

ЛАЗАРОПОЛЕ И ГАРИ

*Малореканскиот
крај со селата
Гари, Лазарополе,
Тресонче, Селце,
Росоки, Осој и
Могорче е еден
од најубавите
региони во
државата.*

Името го добил по Мала Река, која е најголемата лева притока на реката Радика, со должина од 21,3 километри, а вливот во Радика е на местото викано Бошков мост. Обожавателите на најчистата, недопрена исконска природа, неизбежно треба да го имаат во листата на посетени места.

Гари, првиот мијачки бисер на оваа тура, е родното место на Петре Филиповски – Гарката, еден од најпознатите копаничари, чиешто врвни дела и денес ги красат иконостасите во „Св Јован“ или Бигорски манастир, „Св Спас“ во Скопје, „Св Благовештение“ во Прилеп и други. За жал, делото во црквата „Св Никола“ во Крушево е запалено во текот на Илинденското востание. Гари се наоѓа на падините на Стогово. Во селото и покрај малиот број постојани жители неизбежен е впечатокот

дека во голема мера е зачувана типичната македонска архитектура, а голем дел од куќите сега се користат како викенд-куќи. Во Гари е планирана кафе-пауза од околу 40 минути.

За Лазарополе, од кој било селанец ќе го слушнете преданието за неговото име според кое

се вели дека селаните што бегале од Турците се скриле во пештерата Калина Дупка, но Турците ги пронашле и ги убиле. Се спасил само Лазар, кој успеал да им побегне и да излезе во полето каде што основал ново село, именувано токму Лазарополе.

Неизбежно ќе ги слушнете и легендите за Ѓурчин Кокалески, богатиот главатар, кој се истакнал покрај со неговата остроумност и со физичката сила. И долго по неговата смрт неговиот јатаган се чувал во фамилијата, па водата од измиениот јатаган се користела како лек за луѓето што боледувале од „уплав“. Лазарополе се наоѓа на 1.350 метри надморска височина, што, секако, условува да има свежи и пријатни лета, но, од друга страна, долги и студени зими. Во минатото Лазарополе било вистински расадник на интелектуалци, Ѓурчин Кокалески, Исаија Мажовски, Симон

leaves an impression that the typical Macedonian architecture has been largely preserved, and a lot of the houses are now used as holiday homes. We have planned a 40-minute coffee break in Gari.

As regards Lazaropole, you will hear from any countryman the legend about its name, which says that the villagers who were running away from the Turks hid in the "Kalina Dupka" cave, but the Turks found them and had them killed. Only Lazar survived, who managed to escape and get to the field where he created a new village, named Lazaropole after him. You will inevitably also hear the legend of Gjurchin Kokaleski, a rich chieftain, who was known for his cleverness and physical strength. Long after his death, the family kept his yataghan, which they would wash and use the water as a cure for people suffering from "fright". Lazaropole is situated at 1,350 metres above sea level, which, of course, provides for chilly and pleasant summers, but, on the other hand, the winters are cold and long. In the past, Lazaropole was a genuine hotbed of intellectuals: Gjurchin Kokaleski, Isaija Mazhovski, Simon Drakul, Ante Popovski, but also of many priests such as Anatolij Zografski, who became an archimandrite

of the Zograf Monastery in Mount Athos (Holy Mountain), which is also his eternal resting place. People living in these areas were mainly cattle breeders, of course, primarily thanks to the rich surrounding pastures. The local residents are rightly reminiscing about this region's past with pride. The church of "Saint George" is also located in the village.

One of the most interesting activities, which allows you to "experience" nature first-hand, is a walk through the forest to the Sokolica peak (1,471 m a.s.l.). The one-hour stroll, which starts in Lazaropole, is also suitable for a family exercise, because it is short and is not at all strenuous. This easy hiking does not even require any special previous preparation.

Along the way, we will run across the small church of the Ascension of Jesus (Sveti Spas), and once we reach the rock of Sokolica, where a cross is installed, the view from there will take your breath away. A true hawk-eye view. From far away Lazaropole, our starting point, now seems like a large nest, and the vista spreads out to the villages of Osoj and Mogorche, and to the surrounding mountains and peaks that are raised everywhere around us, while underneath us is the

Tresonechka River. "Go and see our Colorado", those were the words that an elderly woman used to describe this phenomenal panorama.

Upon returning to the village of Lazaropole, at the village centre, a lunch break is planned at "Kalin Hotel".

The stone bridge called Elen skok (Deer's Leap) with an impressive arch is made of carved stone and is one of the main attractions in this region. The bridge bears witness to the skills of Macedonian craftsmen in the middle of the eighteenth century. You will learn of the several legends linked to the construction of this bridge. Were the craftsmen inspired by the flight of the deer running from the huntsmen or was it built by the fairies, no one can tell, but one thing is for sure, the visit will intensify your delight.

зборуваат за минатото на овие краишта. Во селото се наоѓа и црквата „Свети Ѓорѓи“.

Едно од најинтересните места, кое овозможува директно „вкисување“ на природата, е прошетката низ шума до врвот Соколица (1.471 м.н.в.). Едночасовната прошетка, која почнува од Лазарополе, е погодна и за фамилијарно раздвигување бидејќи е кратка и воопшто не е напорна. За ова лесно движење и не е потребна некоја посебна претходна подготовка. Попатно ќе најдеме на малата црква „Свети Спас“, а кога ќе стигнеме на самата карпа каде што е поставен крст, ќе ве одушеви погледот наоколу. Вистински соколов поглед. Од далеку кон Лазарополе, почетната дестинација, која сега личи на големо гнездо, погледот се протега кон селата Осој и Могорче, кон околните планини и врвови, кои се издигнуваат насекаде околу вас, а под вас е Тресонечка Река. „Одете да го видите нашето Колорадо“, со тие зборови една повозрасна жена ја опиша оваа феноменална панорама.

По враќањето во село Лазарополе, во центарот на селото, во „Калин хотел“ е планирана пауза и ручек.

Дракул, Анте Поповски, но и духовници како Анатолиј Зографски, кој станува архимандрит на Зографскиот манастир во Света Гора каде што и се наоѓа неговото вечно почивалиште. Населението на овие краишта во минатото се занимавало претежно со сточарство, секако, овозможено, пред сè, од околните богати пасишта. Со право локалните жители со гордост

The Monastery dedicated to Saint George the Victorious is located near Debar, in the village of Rajchica. The road stretches along Debar Lake, near the village of Dolno Melnichani, and across the famous bridge that is more than 300 metres long. The water from the lake is used for electrical energy production. The water is of an unusual sky-blue colour. "Po tragite na jagulite" (On the trail of eels") of 1958 is a Macedonian documentary film that you have to see if you are interested in the fight for survival of this snakelike type of fish, in its spawning and the path from Ohrid Lake through Drim, all the way to Sargasso Sea. A masterful piece of our cinematography. Unfortunately, the construction of the hydropower plants downstream the Crn Drim River have blocked the natural path of the eel. The monastery is a metochion of the Bigorski Monastery. Nowadays, it is one of the most active women's monasteries in the country. It enchants with its beauty. The view towards Debar Lake, on the other hand, together with the peace that the Monastery offers are captivating. During the visit, you will also receive information of the mitres handmade by the diligent nuns. The number of

mitres made is over 500. In the guest room, where the guests of the monastery are welcomed, there is also a photo album of these masterpieces. We will use the coffee-break in the room to converse with the nuns and learn the secrets of monastic life. That is possible thanks to the courtesy and hospitality of our hosts. The church also keeps the relics of Saint George, Saint John Koukouzelis and a fragment of the True Cross, and we will also see the frescoes, some of which have been painted by the renowned Dicho Zograf.

Камениот мост наречен Елен скок со импресивен лак изработен од делкан камен е една од главните атракции во тој регион. Мостот сведочи за вештината на македонските мајстори од средината на осумнаесеттиот век. Ќе ги дознаете неколкуте легенди што се поврзуваат со изградбата на овој мост. Дали инспирацијата на мајсторите било бегството на еленот од ловциите или е заслуга на самовилите, никој не знае, но едно е сигурно, посетата само ќе го докомплетира уживањето.

Манастирот посветен на Св. Ѓорѓи Победоносец се наоѓа во близина на Дебар во селото Рајчица. Патот поминува покрај Дебарско Езеро, а во близина на селото Долно Мелничани и преку познатиот мост подолг од 300 метри. Водите од езерото се користат за производство на електрична енергија. Бојата на водата е небесносива. „По трагите на јагулите“ од 1958 година е македонскиот документарен филм што треба да го погледнете доколку сте заинтересирани за борбата за опстанок на овој змијовиден вид риба, за нејзиното мрестење и патот од Охридско

Езеро преку Дрим, па сè до Саргасово Море. Маестрално дело на нашата кинематографија. За жал, изградбата на хидроцентралите по течението на реката Црн Дрим, го блокираа природниот пат на јагулата. Манастирот е метох на Бигорскиот манастир. Денес еден од најактивните женски манастири во државата. Плени со својата убавина. Погледот, пак, кон Дебарско Езеро, заедно со мирот што го нуди манастирот, одушевуваат. При посетата ќе добиете информации и за рачно изработените митри од вредните раце на монахињите. Бројката на изработени митри надминува 500. Во гостинската просторија каде што се пречекуваат гостите на манастирот постои и фотоалбум на овие ремек-дела. Кафе-паузата во просторијата ќе ја искористиме низ разговор со монахињите за да ги откриеме и тајните на монашкиот живот. Учтивоста и гостопримливоста на домаќините го овозможуваат тоа. Во црквата се и моштите на свети Ѓорѓи, свети Јован Кукузел и честицата од Чесниот Крст, а ќе го погледнеме и фрескописот, дел изработен и од познатиот Дичо Зограф.

